

5760

ప్రబుద్ధాంధ్ర



౧౫ ఫిబ్రవరి ౧౯౩౬

వార్షిక సంచికతో చందా ౧-౫-౦

సంపాదకుడు
శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రిలు

292, ఎన్.ప్లనేట్. అండ్ సన్స్ చెన్నపురి

ఆంధ్రవచనభారతము

ఆదిసభాపర్వముల సంఘటము ప్రతి 1-కి గూ. 2	8	క్లిష్టశైల్యపాత్రికీ ప్రవృత్తిములు ప్రతి 1-కి గూ. 2	8
ఆరణ్యపర్వము ,, 2	8	శాంతిపర్వము ,, 4	0
విరాటోద్యోగపర్వములు ,, 2	8	అనుభావనక, అశ్వమేధ, ఆశ్రమవాస, మాసల,	
భీష్మద్రోణపర్వములు ,, 4	0	మహాప్రథానక, స్వర్ణారోహణపర్వములు 4	0

పుస్తకముల నొకేమారుకొన్నచో రూ. 120-0-0

అరువది సంవత్సరముల దృగ్గణితపంచాంగము

మదరాసు గవర్నమెంటు సక్షాత్రాక్ట్ను ప్రభుత్వమునకు శీర్షితిమసిద్ధాంతి శ్రీమాన్ పీ. రాఘవాచార్యులు, పీ. కుమారులు శ్రీశ్రీపీ. దొనసామియ్యంగార్లుచే గణితమునకు ప్రధానమోదలు గడచిన త్తయసంవత్సరము వజ్రతుల యరువదినవత్సరముల పంచాంగములను ఒక్కే సరిసంపుటముగా ముద్రించి గ్రంథరూపమున చక్కగ బ్రచురించినారు.

ఇండియన్ పీనల్ కోడ్ :— అను ఇండియా దేశపు శిక్షాస్థితి 1860-వ సం॥పు 45-వ ఆక్ట్. 4 0

గ్రామమునసపు మణియగారు స్పెషల్ పెన్సివరీక్షాప్రశ్నోత్తరములు:—

1, 2 భాగములు చేరియున్నది. 1 8

గ్రామోద్యోగముల మాన్యుయల్ :— అనగా ముససపు, పణియగారు, కరణముల మాన్యుయల్. 2 0

క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ :— 1898-వ సం॥పు నెం 5 రు ఆక్ట్. 5 0

మదరాసు హిందూమత ధర్మాదాయముల ఆక్ట్:—

ఈయది హిందూమతసంబంధముల ధర్మాదాయములు చక్కగా పరిపాలించబడవలయుననెడి యుద్దేశముతో మదరాసు శాసనసభాసభావచే 1927-వ సంవత్సరమున 2-వ నెంబరు ఆక్ట్ గా శాసించబడినది. 2 0

షా :— విద్యుత్ పరిశోధనమునకు సంబంధించిన గ్రంథములకు ఆర్డరు యిచ్చినారు సగముపైకము ముందుగా పంపవలెను. పుస్తకములపై కట్ట బాంధులయితే, పోస్టుచార్జ్ గూర్చి తెలియజేయుటకుండుటకు రైల్వేసాధ్యులుగా తెప్పించుకొనిన సాధారణముగా లాభము కొనుగడ పరిపాటు రైల్వేస్టేషను పేరున ఆర్డరుపై వ్రాయవలెను. అధ్యక్షుని పంపనిది రైల్వే సాధ్యులుగా బుక్కులు పంపబడవు.

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్

292, ఎన్.ప్లనేట్ చెన్నపురి

బాంబేలు :— రాజమండ్రి, బెజవాడ, విశాఖపట్టణము

వైద్యరత్న పండిత డి. గోపాలాచార్యులవారి

జీవామృతము



జీవామృతము బలహీనతవలన జనించు రుగ్మతలను ఆటంకపరచి, దేహమునకు సంపూర్ణ ఆరోగ్యమును, రక్తవృద్ధి, నరలముకు పటుత్వము, కండ పుష్టిని, భీమబలమును, తేజస్సును, జ్ఞాపకశక్తిని వృద్ధిపరచును.

జీవామృతము

ఆరోగ్యమును పునఃప్రతిష్ఠించుగల ప్రాణదాత

బాలభాస్కర

బిడ్డల

లివర్ & స్ప్లీన్

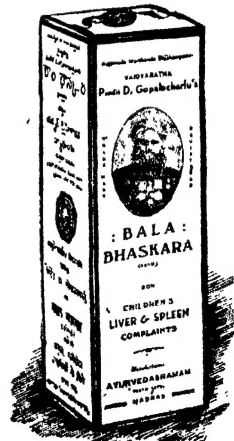
న్యూనతలకును, ఇతర పునరసంబంధమైన వ్యాధులకు సిద్ధమై ఉన్నది.

న్యూనతల వివరములు తెలిపిన మంచి నలభై అంగుళములు.

కృతార్థముగా కోరువానికి ఉచితము.

ఆయుర్వేదాశ్రమము

పోస్టుబాక్సు 287, మదరాసు.



బెజవాడ నరస్వతీ బుక్ డిపోవారి స్వంత ప్రచురణములు

డి. టె. క్రి. పు. న. వ. ల. లు			జపమాలిక				
బలగారు బరికే	I	1 0 0	డిటో	II	1 0 0	తానెమా	1 0 0
డిటో	II	1 0 0	మనాసశింగు		1 0 0	కిశోరి	1 0 0
సుడిగాలి	I	1 0 0	కాళిదాసభవభూతులు		1 0 0	వి. వి. ధ. ర. క. ము. లు	
డిటో	II	1 0 0	మహాపతివ్రతలకథలు		0 8 0	అన్యప్రవీక్షిక	0 12 0
డిటో	III	1 0 0	అన్యప్రవీక్షిక		0 12 0	జ్యోతిషఫలదర్శని	0 12 0
యమమూత		1 0 0	దస్తావేజమితలబు		0 8 0	దండికరత్నములు	0 6 0
మండ్రగబ్బ	I	0 12 0	సన్నెండురాజుల కథలు		0 12 0	హిందూస్తానీ తెలుజోధని	0 6 0
డిటో	II	0 12 0	హిందూస్తానీ తెలుజోధని		0 6 0	హిందీబాలశిక్ష	0 3 0
రక్తజ్వాల	I	0 12 0	ఘాలి సుబ్బారావు పాటలు	I	0 12 0	డిటో	II
డిటో	II	0 12 0	వేడుకపెండ్లి పాటలు		0 8 0	మహిళామనోరంజని పాటలు	0 5 0
గజదొంగ		0 12 0	మహిళామనోరంజని పాటలు		0 5 0	వై. ద్య. గ్రంథములు	
నరక		0 12 0	గృహవై. ద్య. విశిష్టాత్మము		1 0 0	డిటో	II
నారిపిశాచి		0 12 0	ఆయుర్వేదవై. ద్య. సారము		1 0 0	సమైక్యద్యము	0 6 0
ప్రతాపదార్దస్యము		0 12 0	గోసాయిచిటికలు		0 8 0	వస్తుగుణాప్రదీపిక	4 0 0
చోరాశ్రేణరచక్రవర్తి		0 12 0	మనయింగివై. ద్య. సు		0 6 0	ప్ర. బ. ం. ధ. ము. లు	
పేటికాంతరశవము	I	0 12 0	భాగవతరత్నములు		1 0 0	వేమనరత్నములు	0 12 0
డిటో		0 12 0	వేమనరత్నములు		0 12 0		
విషజ్వాల		0 12 0					
హత్యావినోదిని		0 12 0					
ఇందిర		1 0 0					
వాడేపిడు		0 12 0					
ఘోరకలి		0 12 0					
రూపసుందరి		0 12 0					
చరిత్రాత్మక నవలలు							
వనదుర్గము		1 0 0					
తపోవనము		1 0 0					

మా వద్ద ఆ సేకరకములు గలవు. కొరిసనారికి నూరుశీల కేటలాగ్ ఉచితముగా పంపబడును.

నలయువారు:— కురుకూరి సుబ్బారావు, ప్రొఫ్రయిటరు, నరస్వతీ బుక్ డిపో, బెజవాడ.

వసంతకుసుమాకరము

మధుమేహము, ఆటమూత్రము, రావతుగుప్తులు, శుక్రక్షయము, శుక్రనష్టము, లలహీనత, చిరకాలపు శైల్యవసుమ, సుఖవ్యాధులు జీర్ణించుటచే కలుగు సకలమూత్రనాశివ్యాధులకు ప్రసిద్ధి కెక్కిన రాజోషధము. తులయ రు 20-0-0.

సిద్ధమకరధ్వజము

ఇందు బంగారు కలదు. పూచీ యిచ్చెనము.

జాత్రునిగమకు లవరకాషణము. రక్తక్షీణము, పీగ్యరోషము, నపురవత్వము, శ్మయ, క్యాసకాసలు, నగముల లలహీనత, కుసుమ రోగములు, మొదలగువానికి నివ్యాషణము.

తులయ 24-0-0. 60 మాత్రలు గు 10-0-0

ఏకోతరవృద్ధి మౌలక్షీ విలాసరసము

చ్యవనప్రాశము

క్షయరోగులకు అమృతోపమానములుగు నివ్యాషణములు చిరకాలము క్షయవ్యాధిచే పీడింపబడుచు కార్యాశిప్తముగ నుండువారలకు సూతనయావనమును ఆరోగ్యమును కలిగించును. క్షయ క్యాసకాసలు ఉబ్బునము కఫముతో కలసి గర్తమువడుట, రక్తహీనత, శరీరకృశత్వము, హృదయకార్యల్యము దీర్ఘకాలమునండి బాధించు మొండిదగ్గులు మొదలగునవి జయించును. బలము, కాంక్ష శుక్రమును కృద్ధిచేయును.

రెండు ఔషధములు కలిపి నేపించునలెను.

నెలకు రు 13-12-0.

స్వర్ణత్రవ్యాదరసము

చిరకాలాజీర్ణములకు మంచిది. కడుపుబ్బరము, శూల గుల్మము, యక్రతో స్త్రీహ స్పృధులు మొదలగునవి జయించును. బలసర్ధకము తులయ రు 4-0-0.

చిరునామా:—వేంకటేశ్వర ఆయుర్వేదనిలయము,

హైదరాబాద్—చింతలాన, ఆలమారుపాట్ల, తూర్పుగోదావరిజిల్లా

బ్రాంచీలు:—1. కాకినాడ, 2. రాజమండ్రి, 3. పెద్దాపురం, 4. అనకాపల్లి, 5. విశాఖపట్టణం, 6. ఏలూరు, 7. అమలాపురం, 8. తుని, 9. రామచంద్రపురం.

ప్రొ. ఏలూరు బ్రాంచీలో చికిత్సకులు

వైద్యవిద్వాన్ కూచిపట్ల వేంకటేశ్వర్లుగారు.

అభ్రక భస్మము

క్యాసకాసలు, క్షయ, గుండెబియ్య, శుక్రరోషము లను నిర్మూలించును. తులయ 4 0 0

ఖడ్గలోహభస్మము

శోఫ, పాండు, కామిల, శూల పీనని బోగొట్టును.

మంచి రక్తము కలిగించును. తులయ 4 0 0

క్రమన్వృద్ధి మహాలక్ష్మీవిలాసరసము

హృదయమునకు బలమునిచ్చి రసాయనము శుక్రమే

హము, దగ్గు, క్షయ, పాండువు, కామిలా తగ్గించును. రు 8 0 0

కాంతనల్లభిగనం

శోఫ, క్యాస, కాస, క్షయ, పాండు, కామిల

పురావ్యాధులకు, ఉంగములకు. తు 4 0 0

ప్రెస్కోక్త్య చింతామణి

సన్నిపాంజ్యము, ఉర్వ్యాస్య, ఆంత్యాస్యమును

క్షేప్యమును తగ్గించు నివ్యాషణము. తు 20 0 0

సమగ్రవాసిందూరిము

నూకావారములు, ప్రకోపించిన క్షేప్యజ్వరములు,

విషమజ్వరములకు. తు 5 0 0

పూర్ణచంద్రోదయము

మేహవ్యాధులు, నగముల నిస్సర్జన, శుక్రమేహము

పోగొట్టి పుంస్తయి నిలుపును. తు 10 0 0

సిద్ధమకరధ్వజము

ప్రమేహమును బోగొట్టి శుక్రమును వృద్ధిశేసి ఆయు

వును పెంపొందించు రసాయనాషణము. తు 40 0 0

మహారాజమృంగంకరసము

క్షయ, క్యాసకాసలు, అగ్నిమాంద్యమునుబోగొట్టును. 6 0 0

రజతచంద్రోదయము

శుక్రనష్టము, కుసుమవ్యాధులు, లహీనత జీర్ణజ్వర

ములకు. తు 4 0 0

మహాలక్ష్మీవిలాసరసము

క్షయ, పాండు, కామిల, హృద్రోగము, ప్రవరశో

గములు, శుక్రరోషములకు. తు 10 0 0

న్యాధిహరణం సాయనము

ఉపదంత (కొనుకువ్యాధి) మూత్రవాఘ్నిలు సవాయి. 4 0 0

వైద్యవిద్వాన్, చిట్టి నారాయణమూర్తిగారి

శ్రీకృష్ణాయుర్వేదాశ్రమం

తణుకు, పశ్చిమగోదావరిజిల్లా

Sparkling & Refreshing
Beverage

Stimulating & Invigorating
Tonic

Always Drink

VIMTO

Nature's best
fruit tonic drink
that keeps you fit
and cheerful throughout
the year

Sole bottlers for Vizag. Dt :—

THE CRYSTAL
AERATED WATERS,

Manufacturers of high-class mineral waters

and aerated waters specialists.

VIZAGAPATAM



కేసరి రత్న త్రయము

లోద్ర

గర్భాశయరోగ నివారణి

శ్రీలక్ష్మి గణగు ఋతుకాల, బహిష్టి
కాకుండుట, అకాలబహిష్టి, మైల వాస్తీగాన,
రిక్తవగాన పోవుట, కుసుమరోగము, సంశాస
హీనత, రక్తహీనత, మలబద్ధము, నూరికా
వారము, క్షిణోత్పలు, అరికాళ్లు, అరచేతులు
మంటు పెండ్లలగు శ్రీ సుర్యవ్యాధులను
కుదుర్చును.

పెల 12 రూ ద 3; 6 రూ ద 1-10-0

అమృత

రక్తశుద్ధి ద్రావకము

ఇది రక్తహీనత, మలబద్ధము, అశీర్ణము,
క్షిణోత్పలు, పోయితివము, మేహములు,
మోలిసంకటములు, నిస్సక్తము, కడుపులోమంటు
మంటలగు వ్యాధులను నివారింది శరీరమునకు
కాంతిని ముఖమునకు లేజున్నను యిచ్చును.

పెల 12 రూ ద 3; 6 రూ ద 1-10-0

అర్క

సర్వజ్వర నివారణి

వాత, పిత్త, కఫ, విషము, శీత, సన్నిపాత,
అగంతకాది సమస్త జ్వరములను వివర్తింతును.

పెల 6 రూ 2-8-0; 3 రూ 1-8-0

1 రూ 0-8-0

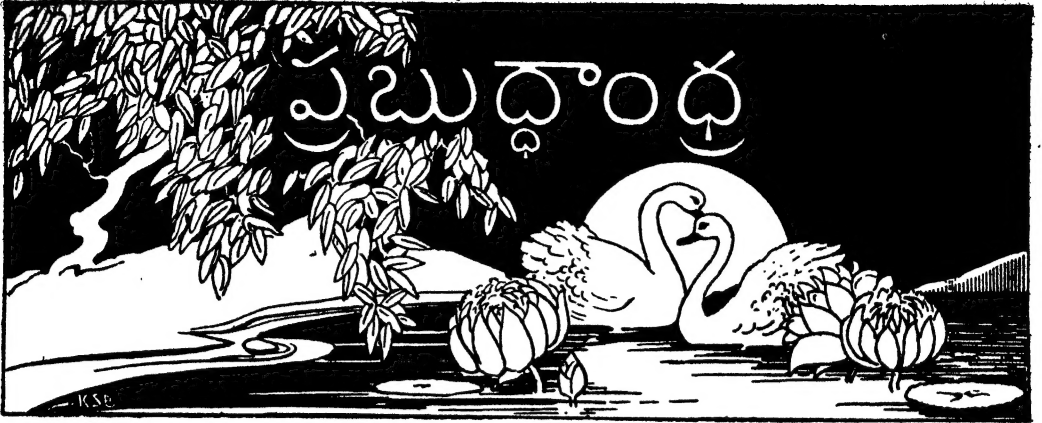
కేసరికుటీరం

మృదా :: మద్రాసు

తెనుగు జిల్లాలకు సోల్ ఏజంట్లు :—

మెనర్సు సీతారాం జనరల్ స్టోర్సు

మెయిన్ రోడ్డు, బెజవాడ



నంపుటము 2

రాజమహేంద్రవరము గగ్గి పిబ్రవరి ౧౯౩౬

౨ వ సంచిక

నిగళ బంధనం

సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి—సంపాదకుడు

జనవరి సంచిక తరవాయి

మాజో రంగం

(ఓబమ్మ నగరు. ఆమె వొక గదిలో పీటమీద కూచుని వుంటుంది. ఆమెకు రెండుమూడు గజాల దూరంలో మరో పీటమీద తిమ్మరుసయ్యంగారు కూచుని వుంటాడు)

ఓబమ్మ—రోజులు వెళ్లి స వెంటనే అబ్బాయికి పట్టా భిక్షేకం అయిపోవాలి. ఆలస్యం కావడానికి వల్లకాదు.

తిమ్మరుసు—అలాగే. ఆలస్యం యెందుకూ? నిజానికి, యిలాంటి పనులకు ఆలస్యం చెయ్యనే కూడదు. పొద్దున్నే సిద్ధాంతిగారిని కిబురుచేసి కనుక్కున్నాను. సడ మూజో రోజునే మంచి ముసూర్తం వుండన్నారు వారు.

ఓబమ్మ—బాగుంది. ఈలోపన నన్నాహా అన్నీ పూర్తిచేయించండి తమరు.

తిమ్మరుసు—చెయ్యవలసిన వన్నీ నేను జాగ్రత్తగానే చేస్తున్నాను. అయితే, తమరు పై చెత్తనాని కెవరిని నియమించారో తెలిస్తే—(అథ్లోక్తి)

ఓబమ్మ—తమరుండగా మళ్ళీయెవరో యెందుకూ? కాకపోయినా, దాయాదులను సమ్మోడానికి, చేరిదియ్యడానికి వల్లకాదు. నావెంపువారిలో సొంతపనులు విడిచి పెట్టి వచ్చేవా రెవరూ లేరు. కోడలివెంపువారిని చేర

దీస్తే ముందుముందు విషమిస్తుంది. అబ్బాయిని తలుచు కుంటూ కంటికి మంటికి యేకధారగా దుఃఖిస్తోంది కోడలు. లేకపోతే సర్వమూ ఆమె చక్కబెట్టుకోగలదు.

తిమ్మరుసు—అవునవును. మహారాజులుంగారు కూడా యీసంగతి చాలామాట్లు సెలవిస్తూవచ్చారు; కాని, పాపం, యింకా వచ్చేకాలం. కొనసాగుతూ కొనసాగుతూ వున్న లతకూసను చిదిమేశాడు భగవంతుడు.

ఓబమ్మ—అందుచేత, కడుపుచిచ్చు తటస్థించినా నాకిప్పుడు తప్పదు. ఏం చెయ్యనూ? దుఃఖం దిగమింగుకోవాలి.

తిమ్మరుసు—ఇంతకంటే మంచి వుపాయం మరి లేదు.

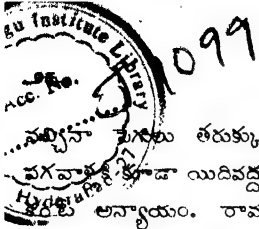
కాని బంధువులు అన్యధా భావించకుండా—(అథ్లోక్తి)

ఓబమ్మ—అజాగ్రత్త అంతా నేను పడతాను కాదూ? (లాల్సతో) అయితే, అక్కడి సంగతు లేమేనా తెలిశాయా?

తిమ్మరుసు—తెలవడానికి, తెలవకపోవడానికి యేం వుంది? కొడుకుకోసం చాలా దుఃఖిస్తున్నారు వారు.

“పుత్రోత్పత్తివిసత్తిభ్యాం—” ఇది తమకి తెలవందా?

ఓబమ్మ—తెలవడం యేమిటి, యిప్పుడు సమస్య అలానే వుంది కాదూ? శ్రీహరి! తలుచుకున్నా, తలుపుకి



దున్నప్పుడు నాకు లోటుంటూ కనపడేది కాదు. ఇప్పుడు ఎటుచూసినా శూన్యం, అంధకారం; కాని అక్కడి సంగతులు చెప్పుకు కాదు.

తిమ్మరుసు—మనోనర్తదారురాలు, అవిడవల్ల యేదో అవుతుంది నీ నునక జంకెందుకూ అమ్మా?

ఓబమ్మ—చివరి, కయినా మానినా యెత్తులు వెయ్యవచ్చు కాదా? ఉపాయాలు పన్నవచ్చు కాదా? పైగా, అనువాదాలు రుకునే వుంటే మధ్యవాళ్లు తిన్నగా వుండినా కాదా?

తిమ్మరుసు—ఇంతవరకూ అలాంటి సంగతులేమీ తెలవలేదు.

ఓబమ్మ—తమరు బాగా గమనిస్తూ వుండాలి. ఏపుటలో యేపాముందో—(అథ్లోక్తి)

తిమ్మరుసు—తమ రింతగా సెల వివ్వాలా? తమ పోష్యవర్గంలోవాణ్ణి. నాకే క్రియక్తులూ, నాడవిలేమూ—ఈశనువు విషయగ్రంథపుల సేవలోనే చివరి నున్న యిపోతుంది.

ఓబమ్మ—శని అనుగ్రహానికి చాలా సంహారం. ఎలాగో యిక పరిపన్నెం డేళ్లు మును కొంచెం కష్టపడి తిమా, శరవాణి అంతా అబ్బాయే చూసుకోగలడు.

తిమ్మరుసు—పదేళ్లు కూడా అక్కడే లేదు. అబ్బాయిగారి మరకు నేనెగిసిదా? పదహారేళ్లు వెచ్చాయంటే—(అథ్లోక్తి)

ఓబమ్మ—తమరు దీర్ఘాల్లి.

తిమ్మరుసు—తమరు నాదాకా అట్టపెడితే అలాగే.

ఓబమ్మ—అట్టి పట్టికపోడానికి నేనెంతటిదాన్ని నాయనా? ఆమహారాజా లేక, ఒక్కగానొక్కకొడుకూ లేక—ఏదో విధిలేక బతికివున్నాను నేను. అయినా పుట్టింది రాచపుట్టుక కనక, వయస్సు మల్లినా రామా కృష్ణా అనుకుంటూ కూచోకుండా భగవంతుడు నామీద యిలాంటి భారం మోపాడు కనక ప్రవృత్తిమార్గంలో

దేవుల్లాడక తప్పదు. ప్రజాపాలనం అన్నప్పుడు మంచి చెడ్డా కూడా వుంటాయి. లోకులు కాకులు. ఎంతచెట్టు కంత గాలి వుంటుంది దనీ, ఫితిగతుల సనుసరించి నడుచు కోవా లనీ, యెవరి కేం కష్టసుఖాలున్నాయో అనీ యెవరూ యోచించరు. ఒక్కొక్కప్పుడు, నిజం తెలుసు కోలేక మంచిని కూడా చెడ్డగానే పరిగణిస్తారు. పైగా ఆపత్తువారు నామీద చుర్రదంతాలు వ్యాపింపజేస్తారు. తమరు కనుగలిగివుండాలి.

తిమ్మరుసు—చిత్తం చిత్తం. నావల్ల యేమీ లోపం జరగదు.

ఓబమ్మ—ఈదుఃఖసమయంలో తమకే మాకు దక్క. తమకు ఏదిమాట్లు చెప్పసాగలేదు. కష్టాలక సామ్రాజ్యంలో యేవిషయంలోనూ తమచేతి కట్ట లేదు. తను రినుభవించగా గుగిలించే మాకు చాలు.

తిమ్మరుసు—ఎంత మాట సెల విప్పించా? తమ యా? డబ్బే నాకు స్రాహస మైనది? కైలాసవాసి సరస రాయలవారు నన్ను చేరదీసి వొక యింటివాణ్ణి చేశారు. వారి కుటుంబం యిప్పుడు కొంచెం చిక్కులో వుంది. ఇప్పుడు ఒకరించకపోతే యిక నేనెందుకూ? విశ్వాసం చూపించడాని కంటేకంటే మంచి సమయం గేం వుంటుందీ నాకూ? తను భర్తగానూ, తమ కొమారుడు గానూ నాయెడల కనపించిన అనుగ్రహానికి, నాచర్యం చెప్పలు కుట్టించి పోడిగినా గుణం తీరదు. అమ్మా!

తమ చెప్పిమా డబ్బు మాట యెత్తిపెట్ట. ఇదివరకెప్పిమా మాకు లోటు ఉండలేదు. ఇక ముందు జరగదు. నాకా సందేహం యెప్పుడూ లేదు.

ఓబమ్మ—అలాంటి హేమాహేమియూ కూడా యీసంసారజంజాలంలో ఏడి కొట్టుకోడానికి డబ్బే కాదా కారణం? తమరు మరోలాగ చేస్తూనీ నీను డబ్బు ప్రస్తావన తేలేదు. నాభర్తగానూ, నాకొడుకూ గూడా తమర్ని బాగానే చూశారు. నావిషయం తమకు కొత్త కాబట్టిన్నీ, తమరు వారి హయాములో యెటు వంటి స్వేచ్ఛ అనుభవించారో నాహయాములోకూడా అలాంటిది నిరాటంకంగా అనుభవించవచ్చు సని తమకు

విశదం కావలసివుంది కాబట్టిన్నీ అలా చెప్పాను; కాని తమరు డబ్బుకోసమే పనిచేస్తున్నారనా? ఇంతకీ: ఊరికే పేరుమట్టుకే మాది. ఖజానా అంతా తమ అధీనంలో వుండవలసిందే. ఎప్పుడైనా సరే, యెందుకయినా సరే, యెంతయినా సరే, యేవిధంగా అయినా సరే, తమ యిష్టం. ఏమీ సందేహం అక్కర్లేదు. అబ్బాయి పెద్దపెరిగే దాకా సామ్రాజ్యం కాపాడి, తరవాత అతడు సంతంగా వ్యవహారాలు చక్కబెట్టుకుంటూ వుంటే చూసి ఆనందించడమే మన పని.

తిమ్మరుసు—చిత్తం చిత్తం.

ఓబమ్మ—నేను కాపం చేసుకున్నాను. లేకపోతే నాకీ పాల్గొందుకు వస్తాయా? ఆమహారాజు లేకపోయినా కడుపున చుట్టిన కొడుకేనా పదికాలాలపాటు బతికి వుండకూడదూ సంతానంగా? (దుఃఖం గుటకలువేసి ఒక్కక్షణం సమాధించుకున్నట్లు భిసయించి) పూర్వజన్మంలో చేసుకున్నది అనుభవించకతప్పదు. ఒక్కొక్కప్పుడు దుఃఖం వుబ్బెత్తుగా పొంగి యిక శరీరం తెలవదు. అలాంటప్పుడు “ఛీ! యెందుకీ బతుకు” అని పిస్తూవుంటుంది; కాని పసినాడికోసం అంతా దిగమింగుకుంటున్నాను. తమరు సైన్యకల్లతో కనిపెట్టుతూ వుండాలి.

తిమ్మరుసు—నిజమే. తమనంటే మానవశులకు—దయార్థిహృదయం గలవారికి యిలాంటిది వచ్చినప్పుడెంత దుఃఖం కలుగుతుందో వేరే సెలవివ్వాలా? అయినా, తమకు చెప్పవలసిందేమీ లేదు. “జ్వలం జ్వలం వాతాపి జ్వలం—” మరిచిపోవాలి.

ఓబమ్మ—దేవుడా! ఈయనస్థులో నా కిలాంటి అనుభవం తెచ్చిపెట్టాలని వొక కంట దుఃఖిస్తూనే వున్నాను. తమరు సెల విచ్చినట్టు పిల్లవాడికోసం ధైర్యం అవలంబించక తప్పదు.

తిమ్మరుసు—తమరు దుఃఖిస్తే కోడలుగారు మరింత బెంబేలుపడిపోతారు. తమ రిదగూ అలా వుంటే యిక అబ్బాయిగారిని పట్టడం కష్టం. సంసారంలో పెద్దవాళ్లుండగా చిన్నవాళ్లు పోతే యిదే చిక్కు. ఎంతెంతలేసి

ఆపదలు వచ్చినా కుక్కిన పేనులాగ పడివుండాలి; గాని నోరారా యేడ్చే ఆభారం తగ్గించుకోవడానికి వీలుండదు.

ఓబమ్మ—యిప్పుడు నాగతి అలాగే వుంది.

తిమ్మరుసు—ఏంచెయ్యగల మమ్మా? అనుభవం వొక్కటే యిందుకు దారి. దుఃఖం వచ్చిందంటే యిక అక్కడ అందరూ సమానమే—(అథోక్తి)

ఓబమ్మ—సమానమే అంటే నాలనస్థ—(అథోక్తి)

తిమ్మరుసు—తమ విషయం వేరూ. భర్తగారు లేకపోవడం, నల్లరాయివంటి కుమారుడు అకాలమృత్యువు నోటపడడం. ఇంతమాత్రమే అయితే లోకంతో పాట; కాని సామ్రాజ్యం? కోట్ల కొద్దీ జనులు తమ చల్లని నీడకోసం కనిపెట్టుకుని వున్నారు. ఇదీ విశేషం. మాటలతో అవుతుందా? అనలు, తమకు దుఃఖిస్తూ కూర్చోవడానికి వీలేదీ?

ఓబమ్మ—అదీ మాట. తెలిసినవాళ్ళూరుకునే వుంటారు. తెలవనివాళ్లే నాలిక బుజానవేసుకుని బయలుదేరతారు.

తిమ్మరుసు—వాళ్ళ ప్రస్తావన మన కక్కర్లేదు. మన సిద్ధిని బట్టి, మనం చెయ్యవలసిన పని చేస్తాం. ఇంగులో యెసరూ గేమీ అననాలింది లేదు.

ఓమ్మ—అదీ నిజమే.

తిమ్మరుసు—ఎవరేనా యేమేనా అంటున్నారోమో అని మనకి ఆలోచన కూడా అక్కర్లేదు. ముందో చాడ్డో యేదో వొక మార్గం వేసుకోవడమూ, శూనాలు తప్పకుండా ఆస్రకారం సాధించడమూ—అమ్మా! మొదట్లంచీ తమ సంగతి నాకు తెలుసునే. ఎన్నోమా చలనం అంటూ యెరగని శుని రిప్పి డిలా సందేహించడం—(అథోక్తి)

ఓబమ్మ—సందేహించడానికేం వుంది సంతానాలు గారూ? లోకం సంగతి చెప్పాను. వాళ్ళిమాటా, నాళ్ళిమాటా లెక్కచేస్తూ వుంటే పనులు సాగుతాయా?

తిమ్మరుసు—అలా నిశ్చయం చేసుకోవాలి. తమర్ని అడ్డగలవాడు భగవంతుడు తప్ప, యిప్పటివట్టుకే మరొకడు లేడు. తమకు సందేహమే వద్దు. విచారణ అవ

సరమే లేదు. సామ్రాజ్యం—ఇది వొక్కటే తమకు విషయం—మరి నేను తక్కిన సంగతులు చూడాలి. సెల విప్పించండి.

ఓబమ్మ—వెళ్ళిరండి నాయనా! రెండుపూటలూ తమరు దర్శనం దయచేస్తూవుండాలి.

తిమ్మరుసు—ఆనంగతి తమరు వేరే సెల వివ్వాలా అమ్మా! మధ్యాహ్నం భోజనం కాగానే వచ్చి దర్శనం చేసుకుంటాను.

ఓబమ్మ—కోడల్ని కూడా వోదారుస్తూ వుండాలి తమరు. మంచి అనుభవకాలంలో భర్తవియోగం. పైగా, ఆమె చాలా అమాయకురాలు. భర్త అంటే నిద్రాహారాలు మరిచిపోయే దామె. స్వయంగా నేవలు చేసేది. అలాంటి ప్రేమవతి కిలాంటి దుఃఖం తెచ్చి పెట్టాడు దేవుడు.

తిమ్మరుసు—అవునవును. మంచివాళ్ళకే యెప్పుడూ ఆపదలు వస్తాయి. వారి దర్శనం కూడా చేసుకునే వెదుతూ వుంటాను.

ఓబమ్మ—అబ్బాయి, ముందుముందు, గొప్ప సామ్రాజ్యం పరిపాలించవలసినవాడు. ధైర్యస్థైర్యాలు అలవడ వలసిన వయస్సిది. ఇప్పుడు అతను దుఃఖంలో పడితే అతని జీవితం అంతా చెడిపోతుంది. ఈనంగతి వివరంగా బోధించి, తమరు, కోడల్ని వోదార్చాలి. నావార్ధి కిమూ అబ్బాయి చిన్నతనమూ చూపించి, “భారం అంతా తమమీదే వుండని ఆమెని ప్రకృతిలో ప్రవేశ పెట్టాలి తమరు.

తిమ్మరుసు—చిత్తం చిత్తం.

ఓబమ్మ—మరి సెలవు.

తిమ్మరుసు—చిత్తం; సెలవు.

ఇద్దరూ లేచి గుమ్మండాకా వెడతారు.

ఓబమ్మ—తిమ్మరుసుయ్యంగారూ! తమ రిక్కడి కెప్పుడు వేంచేస్తే అప్పుడే నాకు దర్శనం యిప్పించాలి. నమయమో అనమయమో అని సందేహం అక్కర లేదు. విజయంచేసి వెంటనే లోపలికి కథురు చేస్తే నేనే తమని ప్రత్యుత్తానం చేసి—(అగ్గోకి)

తిమ్మరుసు—ఎంతమాట సెలవిప్పించారూ? నేను భృత్యుణ్ణి కానా అమ్మా! తమ సెలప్రకారమే ప్రవర్తిస్తాను.

ఓబమ్మ—మరి దయచెయ్యండి.

తిమ్మరుసు—చిత్తం, చిత్తం.

(తిమ్మరుసు వెళ్ళిపోతాడు. ఓబమ్మ మరి రెండడుగులు సాగనంత వట్టి వెదుక్కో జస్తుంది)

ఓబమ్మ—తిమ్మరుసుయ్యకి ఆయెర చాలు. మామీద ద్రోహచింత లేదు బ్రాహ్మణికి. చిక్కురోజులు వచ్చాయి కనక యిలాంటివాళ్లు చాలునా మాటునా నాలుగు రాళ్లు కక్కుర్తిపడితే చూసీచూడనట్టు వూరుకుంటూ వుండాలి. ఏమీ యెరగనట్టు సొంతంగా కూడా కాస్తా కూస్తా ముట్టచెబుతూ వుండాలి. మారప్పకి ఆమాత్ర చాలు. రుక్కయ్యకి ఆయెర చాలు. కోనయ్యకి ఆఆశ చాలు. సాంబశివరాయడూ, త్రిలోచనరాయడూ, యెప్పుడూ చేతీనుంచి జారిపోరు. విరూపాక్షరాయడు బాగా వువకరిస్తాడు. జాగ్రత్తగా వినియోగించుకోవాలి. అంతా సవ్యంగానే వెడుతుంది.....కోడలు పుట్టెడు దుఃఖంలో వుంది. ఆమెకి అధికారవాంఛ లేనే లేదు; గాని ఫుట్టకుండా జాగ్రత్తపడాలి. ఇక నాగమ్మా? హుహు. చెట్టంతకొడుగు బుగ్గయిపోయాక—యింకేం వుందని తల యెత్తుకుని తిరుగుతుందీ? అయినా పై వాళ్లు వూరుకోరు. చెప్పాడు మాటలు తరగా పనిచేస్తాయి. ఆవిడ బతికివుంటే రహస్యంగా నేనా కొందరు ఆవిడ పక్షం వహించవచ్చు; కనక వ్యవహారం యెదురుతిరిగిందంటే ఆవిణ్ణి కూడా కడతేర్చేయాలి. అచ్యుతరాయడు ఏమంత తెలివయినవాడు కాదు. అయినా అతనిమీద కూడా వొకకన్ను వేసే వుండాలి. ఎవర్ని పూర్తిగా నమ్మడానికి వల్లకాదు. చాలా జాగ్రత్తగా వుండాలి. (ఎడటి గుమ్మంకేసి చూసి) ఎవ రక్కడ?

తెరలో

హాజర్ అమ్మా!

ఓబమ్మ—విరూపాక్షరాయణ్ణి తీసుకురావే.

తెరలో

చిత్తం అమ్మా!

ఓబమ్మ—నాన్నానం పూర్తి అయ్యాటప్పటికి అతడిక్కడ వుండాలి.

తెరలో

మంచిదమ్మా!

నాలుగో రంగం

(రుక్కమ్య నగలు, ఆమె వొక పీటమీద కూచుని వుంటుంది. ఆమెకి కండుముడు గజాల దూం లో శిష్యునిను మతోపీటమీద కూచునివుంటాడు).

రుక్కమ్య—అత్తయ్యగా రేం సెల విచ్చారు బాబయ్యగానూ?

తిమ్మరుసు—సెల వివ్వడాని కేం వుంది తల్లీ? వృద్ధాశ్రంలో వారికి కడుపుచిచ్చు తటస్థించింది. ఇక ఆదుఃఖం ఇంతా అంతా అని చెప్పడానికి వల్లకాదు. భారం అంతా తమ మీద వుందని సెల విచ్చారు వారు.

రుక్కమ్య—ఇక నావల్ల యేమవుతుంది తండ్రీ? ఆమహారాజుకి నేన చేసుకుంటూ అత్తయ్యగారి చాటున వుండవలసిందాన్ని నేను నాబతు కిలా అయిపోయింది. ఒక మూల పడివుండడం తప్ప యిక నావల్ల యేమీ కాదు. పెద్దవా రయినందుకు భారం అంతా వారిదే అని విన్నవించండి.

తిమ్మరుసు—ఇద్దరూ అలాగే అంటే యెలాగ అమ్మా? ఇది గొప్ప ఆపత్తే. దాల్లో సందేహం లేదు; కాని అబ్బాయిని చూసుకోవద్దూ? సాగి లేని సామ్రాజ్యం చక్కజట్టుకోవద్దూ? అబ్బాయి పెరిగి బట్టకట్ట దాకా శేమ రిద్దరూ దుఃఖం మరిచిపోవాలి.

రుక్కమ్య—నాకు, మరుపు వచ్చే దుఃఖమే తెచ్చి పెట్టాడా యీశ్వరుడు నాయనగానూ?

తిమ్మరుసు—లేదుతల్లీలేదు; కాని దుఃఖానికి సమయాసమయా లున్నాయి. స్థితిగతులు కొంచెం చూసుకోవాలి.

రుక్కమ్య—దేవుడు చేసింది కొంతా మనుష్యులు చేసింది కొంతానూ. మరిదిగారు బతికివుంటే నాబిడ్డకి అపకారం జరుగునూ బాబయ్యా?

తిమ్మరుసు—నిజానికి, వారలాంటివారు కారు కాని యెప్పటికీమిటో యెవరు చెప్పగల రమ్మా? అత్త

య్యగారికి మొదట్నుంచీ వారిమీద అనుమానమే. మహారాజులుంగారు తల్లి ఆలోచన కంగీకరించారు.

రుక్కమ్య—కనకనే యిలా జరిగింది. అపకారం జరుగుతుంటే నేనా అని అత్తయ్యగా రంత పని చేయించారు. చిన్నత్తయ్యగారి పక్షంవారు కూడా అలాంటి పని చెయ్యడానికి సాహసిస్తూ రేమో యెవ రేనా యోచించారా?

తిమ్మరుసు—అలాంటి భయం అక్కరలేదు తల్లీ! రుక్కమ్య—మరిదిగారు ప్రాజ్ఞత వచ్చినవారు. వీరాధీనిరులు. అనేకయుద్ధాలలో జయలక్ష్మిని పొందినవారు. అలాంటివారికే అలాగ చిత్రపథ తటస్థించినప్పుడు యెనిమిదేళ్ల నిసుగు—ఇక నాబిడ్డని బతకనిస్తారా తండ్రీ?

తిమ్మరుసు—మేమంతా యేమయిపోయాము తల్లీ? అబ్బాయిగారిమీద యీగ వాలనిస్తామా? తమ కేమీ బెంగ అక్కరలేదు.

రుక్కమ్య—ఈశ్వరసంకల్పం యెలావుందో? అత్తయ్యగారి పూదయంలో యింకా యెలాంటి కల్పనలు వుడుతున్నాయో? చిన్నత్తయ్యగారిని కూడా కడతేర్చే ప్రసాయాలు జరక్కుండా కనిపెట్టాలి సుమండీ తమరు. ఇప్పటికి కీకుటుంబంలో బుల్లిమరిదిగా రొక్కరే పెద్దలు. వారికి కూడా అపాయం కలక్కుండా బాగ్రత్తపడాలి తమరు.

తిమ్మరుసు—ఇంకేమీ భయం లేదు. అచ్యుతదేవరాయలవారు అత్తయ్యగారి చెప్పచేతల్లో వున్నారు. కనక వారి కేమీ అపాయం కలగదు. చిన్నత్తయ్యగారికింకేమీ చిక్కులు కలక్కుండా వుండడానికి నేను పూచీ.

రుక్కమ్య—నాబిడ్డకి రాజ్యం నచ్చినా మంచిదే, రాకపోయినా మంచిదే, వంశనాశం మాత్రం కాకుండా చూడండి నాయనగానూ! మామయ్యగారి సంతానంలో వొక రకాలమరణమూ, వొకరు దాగుణమరణమూ పొందారు. ఇక వొక్కరున్నారు. ఆపంశాకురం నాబిడ్డ వున్నాడు. ఈయిద్దరినెల్ల నేనా మళ్ళీ యీవంశం విస్తరించేలాగ చూడండి బాబయ్యగానూ! మామయ్యగారు ముగ్గురు భార్యలను పెళ్ళాడినా, ముగ్గురూ సంతానవతులే అయినా యీవంశం సంగతి నేడు సందేహంలో పడింది

డి. నాబిడ్డకి స్వామూజ్యం లేకపోయినా సరే యింకేమీ దారుణాలు ఎరక్కండూ చూడండి బాబయ్యా!

తిమ్మరుసు—పదిమాట్లు చెప్పడం యెందుకు తల్లీ! అత్తయ్యగారా డిష్ట చేమీ మున్నగులాలు చెయ్యడం లేదు. తమరు సిద్ధింతగా వుండవచ్చు.

రుక్మమ్మ—బాబయ్యా! మదిగిగారు నిజంగా చచ్చే పోయారా? బతికివుంటే ఆకబోది నేనా చూసుకుంటూ కాలం గడుపుకుంటారు చిన్న తయ్యగారు. నాబిడ్డ కూడా వారి వుసురు తగలకుండా సుఖంగా వుంటాడు.

తిమ్మరుసు—కట్ట పీకించ మని మాత్రమే నుహా రాజు పెరివిచ్చారు. అది ని అయిపోయాక, కృష్ణరాయల వారు—(అగ్గోక్తి)

రుక్మమ్మ—కట్టి పీకేయ్యనిచ్చారా మదిగిగారు?

తిమ్మరుసు—ఏం చెప్పను తల్లీ.....

రుక్మమ్మ—పర్రాకమించారా వారు?

తిమ్మరుసు—రామరామా! ఏమి త్యాగం తల్లీ వారిది? ఆనన్ని వేళం చూశాటప్పటికి నాకు ఎటుకు మీద రోతపుట్టింది; కాని రాజాజ్ఞ అనుల్లంఘ్యం కావడంనల్ల—(అగ్గోక్తి)

రుక్మమ్మ—ఏమి జరిగింది బాబయ్యా?

తిమ్మరుసు—చెప్పలేక చెప్పలేక నేను రాజాజ్ఞ నుంచి చేసుకున్నాను. తలాది కైబారుదూని సిద్ధంగా నుంచున్నాడు—(అగ్గోక్తి)

రుక్మమ్మ—(కట్టి మూసుకుని) శ్రీహరీ! శ్రీహరీ!

తిమ్మరుసు—నేను కృష్ణరాయలవాని విక్రమిస్తా రనుకున్నాను; కాని అలాంటి దేమీ ఎరగలేను.

రుక్మమ్మ—(చూస్తూ) రాజాజ్ఞ నీని వారేం పెరి విచ్చారు బాబయ్యా?

తిమ్మరుసు—ఏమీ పెరి విప్పలేదు తల్లీ! ఎలా నుంచున్నా వా రలాగే నుంచుని, మందహాసం చేస్తూ, చేతులు వెనక్కివిరిచిట్టుకుని తలాదిని చూసి—(అగ్గోక్తి)

రుక్మమ్మ—అయ్యో! అయ్యో! మాటమట్టా కేనా వ్యతిరేకం చూపించలేదూ?

తిమ్మరుసు—వ్యతిరేకమా తల్లీ! హరిహరీ! అనేక యుద్ధాలలో, వారు, శత్రుసంహారం చేస్తూవుంటే నేను కళ్ళారా చూశాను. ఎడమచేత జాలు పట్టుకుని, కుడిచేత ఖడ్గం యెత్తి, బొడుగిది, కళ్ళనుంచి నీళ్ళు కుక్కతూ వారు వైదివీరుడిమీది కురుకుతూ వుంటే—ఆదృశ్యం అస్పదాదులకు కూడా వెరపు పుట్టించేది.

రుక్మమ్మ—తమ మాటలవల్ల వారి ఆమూనా సకల సాక్షాత్కరించినట్టుంది బాబయ్యా!

తిమ్మరుసు—అలాంటి పిర్రాధవీరులు చాలా ఎక్కువగా నిలిచి, మందహాసం చేస్తూ, నాకేసి తీసికొనిన నంది రాజాజ్ఞ అందుకుని, తలాది కేసి తీసికొనినాడు. మహారాజులుగాక నాన్లెతో పెనుచ్చింద—(అగ్గోక్తి)

రుక్మమ్మ—(కట్టి చెవులూ మూసుకుని) నిను లేను బాబయ్యా! ఇక చెప్పవచ్చు నాయకగానా!

తిమ్మరుసు—యోగులలో కూడా అలాంటి వైరాగ్యం ఎక్కడను తల్లీ!

రుక్మమ్మ—అంతటి శాంతిమూర్తిని నాబిడ్డకోసం చిత్రవధ చచ్చేశారా మహారాజా? శ్రీహరీ!

తిమ్మరుసు—వారు ఎవరుపోగివుంటే నాకు కష్టం లేకపోవును; కాని ఆనన్ని వేళం నేను కూడా చూడలేక మొగం పక్కకి తిప్పుకున్నాను. ఏమయిందో అవి వాక్క ట్టెనానికి మళ్ళీ చూస్తూని గదా గుట్టు పీకేయ్యడంనల్ల, గుంటలు పెట్టి కిల్లిలో నుంచి రక్తం ప్రవహించి ముఖము, వక్షస్థలము—శరీరం అంతా నడిచిపోయినా చలనం లేకుండా, దుఃఖం లనేక స్వర్ణలోకేనా రానియకుండా తలాదిని విలిచి “చికిరిపోకుండా”నూ, గుట్టు పెట్టికొంటూ “జగత్తగా తీశావా?”—(అగ్గోక్తి)

రుక్మమ్మ—(మొగం నంచుకుని చెవులు మూసుకుని) శ్రీహరీ! రామా రామా!

తిమ్మరుసు—“అవి మహానుభవాలవా” చేతిలో పెట్టు. మహారాజులుంగా చచ్చే ఒహమతీ చచ్చుకుని పెళ్ళిముబ్బడలతో నువ్వు సుఖంగా బతుకు—(అగ్గోక్తి)

రుక్మమ్మ—ఎంత మంచి హృదయం బాబయ్యా వారిది? ఆశ్చర్యం అంతా ఏమయిపోయిందో తండ్రి?

అలాంటివారు బతికివుంటే నాబిడ్డని కాదని సామ్రాజ్యం ఆక్రమించుకుందురా నాయనగారూ?

తిమ్మరుసు—ఎవరు చెప్పగలరు తల్లీ?

రుక్కమణి—చెప్పలేకేను బాబయ్యా? అన్నగారి యెడల వారు కనపడిన భయభక్తులు నేనెరగనివా తండ్రి? అంతటి మహోదారులు నాపాలబుగ్గలవాడికి అపాయం కలిగించగలరా నాయనగారూ? ఎంత ద్రోహం జరిగిందీ మరదిగాళికి?

తిమ్మరుసు—ఇదంతా నాపాపముఖంగా జనగణం యీశ్వరస్థయం. ఏమి చెయ్యనూ? రాజ్యాన్ని ప్రాణాల కేనా తెగించాను కాని యింతవరకూ నేనెప్పుడూ రాజ్యాన్ని జుదాటా లని ప్రయత్నించలేదు. ఊహించేనా యెరగను.

రుక్కమణి—అంతసమ్మత మైనవారు కనకే అత్తయ్య గారూ, మహారాజూ యిది తమకు ఆజ్ఞాపించారు. తరవాత యేం జరిగింది బాబయ్యా?

తిమ్మరుసు—ఆపని అయిపోయాక, కృష్ణదేవరాయలవారు “ఇక నేను బతికివుండిన లాభం లేదు. బాధగూడా సహించలేను. కనక తల కొట్టింది నెయ్యండి” అని బలిమూలుకున్నాడు.

రుక్కమణి—(ఆత్రంతు) తమ శమన్నాడు బాబయ్యా?

తిమ్మరుసు—తలారితో “వాట గుప్పించచ్చినట్లు చెయ్య” మని చెప్పి నేను వచ్చేశాను.

రుక్కమణి—తమరు కూడా అంత కఠిన్యం సహించా శేమిటి బాబయ్యా? ఆకబోసి నేనా తల్లిగారికి తక్కి నివ్వనివాడనా?

తిమ్మరుసు—మహారాజులుంగారికి అక్కల్లు చూపించాలన్న తొందరలో నాకు మశేమీ తోచలేదు తల్లీ?

రుక్కమణి—తరవాత యేం జరిగింది?

తిమ్మరుసు—వారు చనిపోయివుంటారు.

రుక్కమణి—తలారీ తమతో యేమిమనవిచెయ్యలేదూ?

తిమ్మరుసు—తరవాయి తీరిపోయి దని—(అడ్డొక్క)

రుక్కమణి—అంటే?

తిమ్మరుసు—ఇక వివరా లెందుకు తల్లీ?

రుక్కమణి—అత్తయ్యగారి సలహావల్లనూ, మహారాజు ఆజ్ఞవల్లనూ చుట్టబెట్టుకునే సాపంలో నాకూ పాలుంది. వధావిధానం వింటే కొత్తగా వచ్చే దేమీ లేదు. సెల విప్పించండి.

తిమ్మరుసు—నేను వెనక్కివచ్చిన కొంతసేపటికి కాంక్షకాంక్ష మంటూ పెద్దపులి వచ్చిందిట.

రుక్కమణి—రామరామా! పిచికిమీద ప్రహస్తం. కండ్లికండలుగా పీకేసివుంటుంది పులి. కళ్లున్న రోజుల్లో యెన్నో ఫులులనూ, సింహాలనూ విడిగిండ్లులు గుట్టి సంతోషించివారు వారు.

తిమ్మరుసు—శరారి భయపడి చాచిపోయాడుట. మిగతా ముగ్గురికి వెళ్లి చూస్తే అక్కడ యేమీ కనపడలేదుట. వారిని పులి వేసేసి వుంటుంది చంటాడు శింహాని.

రుక్కమణి—ఇంకా సందేహమా? అయితే, బాబయ్యా, ఏసామ్రాజ్యం కోసం వారు చిత్రనిధికు పాల్పడ్డారో ఆసామ్రాజ్యం పాలిస్తే నాబిడ్డకు జయం వుంటుందా?

తిమ్మరుసు—రాజనీతి వేరు కాదూ తల్లీ? నాకు టాలబాల చర్యలు లోకనీతి సమసంచి విమర్శించకూడదు కాదూ అమ్మా?

రుక్కమణి—ఈశ్వరుడికి కూడా అలాగ భేదబుద్ధి వుంటుందా?

తిమ్మరుసు—ఈశ్వరనిర్ణయానికి వ్యతిరేకంగా యేదేనా పరుగుతుందా తల్లీ?

రుక్కమణి—తమకు ఒదులు చెప్పలేను. బాబయ్యా! జరిగిందేదో జరిగిపోయింది. ఇకమీద మాత్రం మరే దారుణాలూ జరక్కుండా చూడండి.

తిమ్మరుసు—నెయ్యిక్కల్లతో కనిపెడుతూవుంటాను తల్లీ?

రుక్కమణి—ఇక్కడికే భోజనానికి పొద్దుపోయింది. ఇక దయచెయ్యండి. మధ్యాహ్నం కూడా వొకమాటు దర్శనం యిప్పుంచండి.

తిమ్మరుసు—తప్పకుండా దర్శనం చేసుకుంటాను తల్లీ (లేచి నుంచుంటాడు)

రుక్కమణి—(లేచి) సెలవు.

తిమ్మరుసు—చిత్తం అమ్మా!

“అనవసరమూ, అనుచితమూ” అనే క్షీణితో డిసెంబరు ప్రబుద్ధాంధ్ర (౧౦-౧౨-౩౫) లోని వ్యాఖ్యానాల్లో సంపాదకులు “హిందూమహమ్మదీయ మైత్రిని” గూర్చి, “భారతభాగ్యక్రేమభివృద్ధికి, హిందూమహమ్మదీయ మైత్రి ముఖ్యావసరంగాని, స్త్రీలు సంపూర్ణసహాయసానుభూతులతో కృషి చెయ్యవలెనని ఈనభవారు కోరుచున్నారు” అని అమ్మిరివ ఆంధ్రరాష్ట్రీయమహిళాసభ గుంటూరులో చేసిన తీర్మానాన్ని విపులంగా విమర్శించారు. వారి సంపాదకీయ ప్రధానవ్యాసమైన “రామమూర్తిపంతులుగారితో కల గంటలు” వ్యాఖ్యానాల్లోని “కవిగాక వ్యతిపూర్తి” అను రెండు వ్యాసాలి చూచి ముగ్ధులమై, తన్మయులమైన మాకు, అదే పత్రికలోని ఈవ్యాసానికంత వివాదం కలిగింది. మేము చేసిన తీర్మానానికి మాకు ప్రతిఘటన, విమర్శన వచ్చిందని కాదు. అంత చక్కని లేఖకులు, విమర్శకులు, ఇంత అనమంజు సగా న్రాశారే! అని, సహజంగా శ్రీసుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రిగారియందు, వారి రచనలయందు, అభిప్రాయాలయందు, నాకు చాలా కారవం, అభిమానం, ఉంది. ముఖ్యంగా వాంకున్న ఆంధ్రాభిమానం హృదయ రక్తాన్ని ఉడుకెత్తించి, పరవశమగా చేస్తుంది నన్ను. ఇటువంటి అతీయాభిమానులు నూటి కొకరుంటే, ఎప్పుడో వచ్చి ఉండగదా ఆంధ్రరాష్ట్రం, అని అనుకుంటూంటా. హిందూ, గూర్చిన వారి ప్రాతలుకూడ అభిమానంతో చూపుతూ ఉంటా. కానీ వారు ప్రస్తుతవిషయంలో మాత్రం చాలా పొరపడి, ఆ ఉద్దేశంలో చాలా అసంబద్ధంగా వ్రాశారని నావిశ్వాసం. వారు గాక ఇంకెవ్వరైనా ఈవ్యాఖ్యానం న్రాస్తే, నే నెరిగినా లక్ష్యపెట్టి ఉండను.

ఇ. ప్రెమితోనీక నిన్తి. ఎక్కువ కమ్మిరీయమైన సవాల్వీతి స్వీకృతంగా మనపిచ్చెస్తా.

ఎల్ల వ్యాఖ్య :—

“హిందూదేశానికి స్వాతంత్ర్యం సంపాదించవలసిన భాగ్యతలో మహమ్మదీయులకు కూడా భాగం ఉంది.

హిందువులు, మహమ్మదీయులు ఐకమత్యంగా ఉంటేనే కాని స్వాతంత్ర్యం సాధ్యంకాదు”

ఇది వారంగీకరించిందే కాన జవాబులేదు.

“ఈ ఐకమత్యాన్ని సాధించవలసిన భాగ్యత హిందువులకు, మహమ్మదీయులకు సమానంగానే వుంది. కాని మనవాళ్లు మీన్నేహం మాకుకావాలంటు మహమ్మదీయుల్ని బ్రతిమాలుతున్నారు. ‘మీతో’ సంఖ్యంగా వుంటే మాకేం హెచ్చుసౌకర్యాలు ఇస్తారంటూ బేరమాడుతున్నారు మహమ్మదీయులు.”

“ఇంతమాత్రమేనా”

“తాము కోరినన్నీ మనవాళ్లు ఒప్పుకుంటోన్న కొద్దీ, మహమ్మదీయులు కొమ్మెక్కుతున్నారు.”

దీనికి కొంచెం జవాబు :—

౧. “మీన్నేహం మాకు కావాలని కాదు. ‘మీరు మేమూ స్నేహితులము, ఒకటే భారతదేశంలోనిసిక్కు, కైస్తవ, మహమ్మదీయులంతా భారతీయులే: ఏకైక భారతప్రాణినిధ్యమే గాని, విభజన వద్దు, అది దేశభక్తి దయానికి అత్యంతవిరోధం అని.

౨. “కోరినవన్నీ వొప్పుకుంటే, కొమ్మెక్కుడమంటే; సరాధిన దేశంలో సహజంగా వుండే చీలికలను మరింత వృద్ధిచేయడానికి పరాయివారు సర్వవిధాల ప్రయత్నించడం సహజం. తాత్కాలికమైనా, ప్రత్యక్షంగా హెచ్చుగా కనుపడే ఎరలకు లొంగిపోవడం మనకూ సహజమే. మనం మహమ్మదీయుల సంఖ్యలోనూ, వారు మన సంఖ్యలోనూ వుంటే, మనం కూడా ఇంతకన్న బౌదార్యం చూపించమేమో.

“ఇలా గాంధీగారి సాచివ్యం వచ్చాక, ఈమైత్రివిషయంలో మనవాళ్లుపూర్తిగా తప్పుదారి తీరికొక్కడంవల్ల మనలో ఘర్షణలే సంపూర్ణసహాయ సానుభూతులతో పనిచెయ్యలేకుండా ఉన్నారు. ఆస్థితిలో సంపూర్ణసహాయ సానుభూతులు చూపుతూ స్త్రీలేవిధంగా కృషిచెయ్యగలరూ? అని.

అయితే గాంధీగారి సాచివ్యం పూర్తిగా తప్పుదారి అన్నమాట. సరేకాని ఘరుషులు తప్పుదారిలోక్కక పోతే సంపూర్ణసహాయ సానుభూతులు చూపుతారా ! ఇంకేముందిమామడానికి! మైత్రి అనేదేవుదారిఅయితే భేటికిభేటికి అంతే. ఇంగ్లండాట. ఘరుషులుచెయ్యలేకపోతే స్త్రీలుచెయ్యలేరు? ఏను? అబలలా? ఓహో! ఏకేవుందా ఈస్వాభిమానం! ఓరుగంటిరాయం వీరభక్త్యంగా పాలించిన ధీరాధ్యక్షుడమ్మను, ఉదయపూరురాజావాని అక్కరుచెరివిడిపించి, చిత్తూరు, పల్నాడు, స్త్రీప్రతిభ, రాష్ట్ర తమిళనాడురాణి వీరాబాయి, మొదలైన అనేకచారిత్రక దృష్టాంతములట్లా ఉంచి, మొన్న మొన్నటి సత్యాగ్రహోద్యమంచూడరాదు? లక్షమంది ఘరుషులుజైల్లకు వెళ్లినదానికంటే, మొన్నమంది స్త్రీలు వెడితే హడలెత్తి పోయిందనివర్న మెంటు. వేలకు వేలఘరుషులు లాటిలకు గురియైనదానికంటే, ఒక్కస్త్రీ లాటిదెబ్బతిన్నదంటే, విల్లింగడన్ హృదయంకూడా వెరగుపడిపోయింది. షిటింగురోజుల్లోనెయ్యిమంది ఘరుషులు చేసినదానికంటే, నూరుమంది స్త్రీలసైన్యంయలుదేరిందంటే, తక, తక మనినట్లాయి సీమగుడ్డలకొట్టిసిద్ధు. సన్ననూరుజైలులో, దౌర్జన్యంగా, హృదయశూన్యంగా, లాశిచ్చాజ్ఞినిసన్నుచు వారంగోజులు ఘరుషులు చేసిన ఉపవాసాలకి ఆలనా పాలనాలేదు. స్త్రీలందరు ఒక్కరోజు, ఒకరుమూడు రోజులు ఉపవాసం చేసేసరికల్లా సూపరింటెండెంటుతో సహా అంతాహాజరయ్యారు. అది స్త్రీలనైతికశక్తిగాని, స్త్రీలయెడ ఘరుషులకు కలనైతికభక్తిగాని, స్త్రీలుగట్టిగా పూనుకొంటే ఏపనికైనాఅమోఘంగా ఫలితం కలుగుతుంది. సంకుభట్టు రక్తపునుక్క (క్రిందపడకుండా సైరంధ్ర ఒక్కతే పైటకొంగు పట్టిందికాని, అది సైరంధ్రకే అయితే ఆమె రక్తబిందువు చిందకుండా, అశేషరాజ్యం తమమాగా గుడ్డల్ని పరిచేవారు భూమిమీద. స్త్రీలు కార్యదీక్షపహిస్తే ఆసాధనాశక్తి అంత అద్భుతం. అందుకే గాంధీగారు ప్రతివిషయానికీ స్త్రీలను హెచ్చరిస్తుంటారు. సరే! గాంధీగారిదే తప్పుదారిగా! వారి మాటేం లాభం?

“మనస్త్రీలు సాయపడితేనే గాని సాధ్యంకాక పోవడానికిది మన సంఘం ప్రవేశ పెట్టవలసిన సంఘసంస్కరణమా! అని. సంఘంలో కాకపోతే దేశంలో. ఎక్కడైతేనే? సంఘంకే గాని దేశానికి ఎనికదా? స్త్రీలనే! దేశమంటే ఏనుటి : సంఘాలన్నిటి సంఘమే దేశం.

“ఉత్తరదేశంలో నేటికికూడా రోజురోజూ హిందూస్త్రీలను చెరపడుతున్నవారి మైత్రి సంపాదించడానికి, ఆంధ్రస్త్రీలు సహాయసానుభూతులతో కృషి చెయ్యాలని ఉంట్లో సౌచిత్యంపేమనావుందా? అన్నిటికంటే ఇదిమరీ అసభ్యంగా వ్రాశారు. ఎక్కడో ఉత్తరదేశంలో మహమ్మదీయులు చెరపడుతుంటే, దక్షిణదేశంలో ఇంగ్లీషులు చెరపడుతారు. మరాఠ్లు లెక్కపాటుంటారు. ఒకసంఘంలోని కొందరు వ్యక్తులొకచోట మరాఠ్ని చేశారని ఆ సంఘంతోటి మైత్రి చెయ్యకూడదనడం, ఆసంఘాన్ని బహిష్కరించాలనడం, కేవలం అసభ్యం.

బ్రాహ్మణులు కొందరు అసకారం చేస్తే, బ్రాహ్మణులంతా హిమ్మతులేనా! ఉద్యమం రోజుల్లో ఎవరో కొందరు సూపరింటెండెంటు జైల్లోనూ, బైటా, కాంగ్రెసునేవకులిని కొట్టించారంటే, ఇక ఆ పోలీసుశాఖ కంతా శ్రీముఖమేనా! ఇటుమంటి వ్రాతలు ఉన్న భేదాన్ని మరింత కేకొల్పి ఎన్నటికీ, సామరస్యం, సౌమ్యం కుదరకుండా చెయ్యడానికి నిలబావీసం వ్రేళ్లుపారి, పుద్ధి పొంది, విస్మంభించడాని కారణాలొత్తాయి. ఆంధ్రాభిమానం ఎంతఎక్కువగా ఉంటే అంత మెచ్చుకోవచ్చునగాని, ఈవిధమైన పరాసహనం ప్రాజ్ఞలకు భావ్యంగాదు. మనం తలక్రిందుగా తపస్సుచేసినా మహమ్మదీయులు భారతదేశంలో ఉండవలసిందేగాని అడుగు కదపలేము. కానలిస్తే ఇంగ్లీషువారిని హిందూమహాసముద్రం దాటకుండా చెయ్యగలిగినా. అందుచేత హిందూమహమ్మదీయులకు ఐక్యతలేకపోతే దేశానికి ముక్తిలేదన్నమాట. ఈవిషయం పెద్దవ్యాసం అనవసరం. సహేతుకంగా, సవిమర్శకంగా పెద్దలందరో సెలవిస్తున్నారు.

“ఇక వారు సెలవిచ్చిన మిగతా తీర్మానాలు : వారసత్వం, విద్యాసంస్కరణ, ఘోషా, అస్పృశ్యత—ఇవి

ప్రవేశపెట్టలేదన్నారు సంపాదకులు. అక్కడి తీర్మానాల్లో ఎక్కవ ప్రాముఖ్యమిచ్చి మూట్లాడినది తీర్మానాల మీదనే : ఆ మూట్లాడిన ప్రతినిధురాండ్రే వ్రాతలుచూచి ఆశ్చర్యభూతులు. తీర్మానాలు సరిలయినామాడాలి, సరికలో వినిపించగా గమనించనైనా గమనించాలి. లేదా నాటి ఊరినుండి వచ్చిన ప్రతినిధురాండ్రైనా అడిగి వివరాలు తెలిసికోవాలి. నిరాధారమైన వ్రాతలకి విలువ ఉండదని అందరికీ తెలిసినవిషయమే.

చివరకు ముగిస్తూ సంపాదకులు 'ఇదియేమి బాగా లేదు' అనిపించుకొని ఆంధ్రప్రదేశ్ సమాఖ్య సభకు ఇది కేవలం అవసరం, అనుచితమూ అన్నారు. ఇది మరీసవ్య పుట్టింపు. అనిపించుకొని అక్కరలేకపోతే, ఆనెను కటి సభలకుగాని, తరువాతి సభలకుగాని కావాలా! అనిపించుకొని మహిళాసభకు అవసరం, అనుచితంకాదు, ప్రబుద్ధాంధ్ర సంపాదకులంత అసంపర్కంగా వ్రాయడం కేవలం అనవసరమూ, అనుచితమూను.

పెద్దల్ని ఎదిరించడం విచారకరమైనా, న్యాయానికి గురువుతోనైనా పోట్లాడాలి కదూ? యధార్థ సాదాసరికూడా అక్కర్లేదనుకుంటూ.

సర్వాధికారం } షట్కర్మ
10-1-52 } ద్రోణరాజు లక్ష్మీనియమ్మ
(శ్రీమతి లక్ష్మీనియమ్మగారు శతీర్మానానికి కర్తృత్వం వహించారేమో మాకు తెలవదు; కాని యెన్ని విధాల చూసినా, యిప్పటికీ యిప్పటికీ కూడా

ఇలాంటి తీర్మానం చెయ్యడం తెనుగుస్త్రీలకు అనవసరమూ, అనుచితమూనూ అని చెప్పడానికేమీ సందేహం అక్కరలేదు. కాంగ్రెసువారిలోనే అనేకులు సోషలిస్టులుగా విడిపోయి గాంధీగారి సాచివ్యం అవాయకంగా పరిణమించినది తిరస్కరిస్తూ ఉన్నప్పుడు ఈసంవత్సరంలో మేము దిద్దుకోవలసింది ఏమీలేదు..... స్త్రీల శక్తిసామర్థ్యాలను మాకు చాలా వినిపించగా ఉండేలాచూపుతున్నారని అన్నీ బాధపడుతున్నాము. వా అనుగ్రహానికి చాలా కృతజ్ఞులంగా ఉన్నాము; కాని అటువంటి మాకు చెయ్యకూడదు. స్త్రీల శక్తిసామర్థ్యాలూ, వాటివల్లనే దేశాన్ని సాధ్యపడుతుంది దని మాకు గాగా తెలుసు. గాంధీగారి కాంగ్రెసు స్త్రీలను సరియైనదాలో—సంఘ సంస్కరణలో ప్రవేశపెట్టవలసి మన రాజీయోగ్యమం యిప్పటిలాగే నైతికతలు వేసివుండకపోవును. అది అలా ఉండగా : లక్ష్మీనియమ్మగారు ఆంధ్రులు రాజకీయాలలో స్త్రీల స్థానం యెంత లింగాడుగా వుందో తెలుసుకుని ఉంటూ చనుకున్నాము; గాని అదేమీ విపరీతంలేదు. ఇప్పుడేనా వారు శ్రీమతి కిసన్మొగారు సజిగి, ఆవిషయాలు బాగా తెలుసుకుని స్త్రీల శక్తిసామర్థ్యాలను ఆంధ్రప్రదేశ్ కాంగ్రెసుకమిటీవారికి బోధించగోరుతున్నాము..... మాసంపాదకీయంలోని చాలా వాక్యాలకు లక్ష్మీనియమ్మగారు పెద్ద అర్థాలు తీశారు. నాటికి అదే ధోరణిలో జవాబులు చెప్పిన మాకు సాధ్యం కానిది.

కుసుమ హరనాథ్ బాబా బూటకపు మతము

ఆంధ్రదేశంలో కుసుమహరనాథ్ బాగాభక్తులమంటూ కొందరున్నారు. హరనాథ్ ఏకాహుని, అద్భుతాలని, సత్రిలో అప్పడప్పుడు పడుతున్నాయి. హరనాథ్ (అంటే చచ్చిపోయిన ఒక అనామిక) దేవుడని, చాలాఅద్భుతాలు చేస్తున్నాడని, భక్తులు పెట్టేవాలు, వెన్నె, పళ్లు మొదలైనవి కనబడకుండా తినేస్తున్నాడని, కొందరు శ్రీభక్తులను రోజులకొద్దీ అమాంతంగా మాయంచేసి మళ్ళీయేరాతో అక్కన్నాత్తుగా యింట్లో ప్రవేశపెడుతు

న్నాడని, కొందరివద్దకు సానంచేస్తున్నాడని, కొందరితో అనేక హావాలతో విసిగిస్తున్నాడని, హరనాథుని సన్నిహితీ ముక్తివస్తుందని హరనాథ్ భక్తులు ప్రచారం చేస్తున్నారు. తెలివిలేనివాళ్ళను సమ్మిస్తున్నారు. ఇది దారుణమైన ప్రచారం. ఈమతం, బుద్ధిని పండించేస్తుంది. ఎలాంటి మోసములైనా సమ్మేబలహీనతను కలిగిస్తుంది. ఇది మతంకాదు, మాధ్యం. దీనిని విమర్శించడం అవసరమనిపిస్తుంది. కాబట్టి హరనాథునిగురించి, యీమతం

యొక్క పుట్టుకనుగురించి, పెరుగుటనుగురించి సంక్షిప్తం గా వ్రాస్తాను.

హరనాథ్ చచ్చిపోయి యిప్పటికి దోడనిమిదేళ్లవుతుంది. ఈయన బెంగాల్ దేశస్థుడు. ఎఫ్. ఏ. నరసి చదువుకున్నాడు. చిన్నప్పటికే పెళ్లయింది. శ్రీనగరంలో చిన్న ఉద్యోగం సంపాదించుకొన్నాడు. అందరిగృహస్థుల్లాగే సుఖంగా కాపురముచేసుకున్నాడు. బిడ్డలనుకూడ కనుకున్నాడు. ముసలాడు అయ్యేదాకా కొలువుకొలిచేడు. పెన్షన్ పోషించుకొన్నాడు. స్వగ్రామంచేత ఆలుబిడ్డలతో సుఖంగా కాలక్షేపంచేసాడు. తునకు కాలధర్మం పొందాడు. ఇది మూయస బాహ్యో వితచిత్ర సత్కర్మంగా. దీనినిబట్టి ఈయన భగవంతుని అనతారమహిమను కనుగొనడానికి ఆధునకు ఆధ్యాత్మికాకాంక్షయైనా కలనాడనట్లొనరికీ ఏమిథమైన ఆధారాలూకనబడవు.

ఈయనవ్రాసిన ఉత్తరాలు ఒకప్పుడొకరిగా కూర్చి అచ్చువేయించారు ఈయన శిష్యులు. దానికేసాగర్ హరనాథ్ అని పేరుపెట్టారు. అదేపేరు మతానికిమూలగ్రంథం. ఆపుస్తకంచదివితే హరనాథ్ ఉద్దేశాలూ ఆయనఆధ్యాత్మికం తెలుస్తాయి. నేను ఆపుస్తకం విచక్షణతోచదివి, ఆధ్యాత్మికవిషయంలో హరనాథ్ అక్షరాలతరగతి అయినా దాటలేదని గ్రహించి ఈవిమర్శ వ్రాస్తున్నాను.

సామాన్యంగాచిన్నతనంలో భక్తిగ్రంథించి, భగవత్పూజాత్మకరముగురించి, మతగ్రంథాలు చదువుతూవుంటే పిచ్చిపిచ్చి ఊహలుపుడతాయి పొందువుడై పుట్టినకుర్రాడికి. తానొకమహాభక్తుడనై పోవాలనుకొంటాడు. వాని స్వభావంలో మెత్తతనం కూడా ఉంటే ఇక చెప్పనక్కరలేదు ఆఊహల ఉద్దేశం. మర్నాటినుంచే సుహోగ్ర తపస్సు చేయాలని తయారవుతాడు. ఏ వుద్యోగమో దొరికితే ఆ ఆరంభశూరత్వం కొద్దిరోజులలోనే తగ్గిపోతుంది. దొరికిపోతే మరెలాలుగురోజులుంటుంది. అది నిజమైన భక్తీకాదు, వైరాగ్యమూకాదు. పేరాసవల్ల కలిగిన పిచ్చిఊహ.

హరనాథ్ కూడా చిన్నతనంలో ఉద్యోగం దొరికనప్పుడు ఈలాంటి పేరాసతో కొంచెం బాధపడ్డాడు.

వైతస్యమతగ్రంథాలు చదువడంవల్ల కృష్ణుడు, గోపికలు, రాధ, బృందావనం, రాసలీల యీలాటివాటియెడల అనురక్తికలిగింది. భక్తిసాధించాలని ఆశపడ్డాడు. కాని అంతలో ఉద్యోగం దొరికింది. ఇదేందు కొచ్చిందిరా అనుకుంటూ అయిష్టంతోనే ఉద్యోగంలో ప్రవేశించాడు. ఉద్యోగం కాశ్మీరదేశంలో. ఆదేశం భూలోకసందననం. అచ్చట ప్రకృతిమనోహరమైనది. హరనాథుకు ప్రత్యక్షబృందావనమే. ఆరమణీయత కొన్నాళ్లతని భక్త్యుత్సాహానికి సహాయపడింది కాని పురాణవైరాగ్యమెన్నా యిలాంటి? చెప్పున నన్నగిలిపోయింది. సాధించలేకపోయినాననే కలవమూత్రం మిగిలింది. ఇంతే ఈయన ఆధ్యాత్మికసాధనా, అనుభవమున్నా. ఆధ్యాత్మికంలో ఈయన అక్షరాల తగితి అయినా దాటలేదంటే అది యెంతమాత్రం నత్కదూర మైనమాటకాదు.

ఇక, ఈయన అవతారమనే పుకారు ఏలాబుద్ధిందో వివరిస్తాను. అతలవిహంగం అనే బుకింగ్ క్రూరు ఒకాయర ఉండేవాడు. ఆయనొక మెట్టనేదాంతి. హరనాథ్ కాశ్మీరం పోవడం, రావడంలో ఏలాగో తెలుస్తేమనులో పరిచయమైంది ఆయనకూ ఈయనకూ. భక్తిమార్గగోష్ఠి ఉత్తరప్రత్యుత్తరాల్లో నడుస్తూఉండేది యిద్దరి మధ్యా. కొన్నిసంవత్సరాలు కాశ్మీరంలో ఉండి, స్వదేశమునకు వస్తూ ఒకనాడు హరనాథ్ అతల విహంగికి కనిబడ్డాడు. హరనాథ్ శరీరచ్ఛాయపూర్వం కంటే కొంచెం తెల్లబడి ఉండటం. బంకూరాజ్లావాడు పోయి కాశ్మీరంలో అనేకసంవత్సరాలు ఉంటే తెల్లబడవచ్చు. ఆశ్చర్యమేమీలేదు. కాని అతలవిహంగి ఆశ్చర్యం కలిగింది. ఆమాయకొక చిత్రమైనకారణం వ్రాసి అచ్చువేయించాడు. ఆకారణం యేమిటంటే గౌరాంగదేవుడు (వైతస్యకు) హరనాథ్ లో దూరాడట అందువల్ల హరనాథ్ శరీరముకు గౌరవర్ణం కలిగిందట. ఆయన మొదలుపెట్టాడు హరనాథ్ గౌరాంగదేవుడని ప్రచారం. ఆప్రచారంవల్ల పుట్టుకొచ్చారు హరనాథ్ భక్తులు.

హరనాథ్ శరీరం తెల్లబడ్డానికి అతనిలో గౌరాంగదేవుడు ప్రవేశించడమే కారణమైతే, నవకరీపాలించి

స్వదేశం వచ్చినతర్వాత ఎప్పటిలాగే మళ్ళీ హరనాథ్ నల్లజ్జాడుకదా నానకి కారణమేమిటి? అప్పుడు గౌరాం గదేవుడు హరనాథ్ లో దూరాడ నేరి శుద్ధఅర్థం. హరనాథ్ జీవితమే చాలినంత త్యాగాం దానికి. గౌరాం గదేవుడు ప్రవేశించేడిన్న తరువాతకూడా హరనాథ్ జీవితవిధానంలో యేవిధమైన మార్పుకలుగలేదు. పాత రస్తాలోనే నడిచింది అంతా. గౌరాంగదేవు డాలాంటి జీవితాన్ని గడిపాడనటం అసంగతమైన విషయం.

తన్ను గౌరాంగ దేవుడినిచేసే అనత్యప్రచారం హరనాథుకు చిక్కుగా ఉండేది. అవునంటానికి యిష్టముండేది కాదు. కాదనటానికి యిష్టముండేదికాదు. అయినా చెప్ప వలసి వచ్చినప్పుడు కానన్నట్టే చెప్పాడు చాలాకాలం. కానిభక్తులతనిమాటలు నమ్మేవారుకారు. అవి దొంగ మాటలనేవారు. తమభక్తిని పరీక్షించడంకోసం అలా నాటకచూడుతున్నాడనేవారు. చివరకాయన ఒకవిధంగా భావించుకొని ఆ అనత్యప్రచారములగురించి మనస్సును సమాధానపర్చుకున్నాడు. ఆవిధమేమిటంటే “రాతివిగ్రహాన్ని భగవంతుడని పూజించేవానికి ముక్తిరస్తుందిగా. మానవుడైన నన్ను పూజిస్తే ఎందుకురాదు? కాబట్టి ఇది ఒక ముక్తిమార్గమే” అని, ఆవిధంగా అంతగాత్మను సమాధానపర్చుకొని, తానుగౌరాంగుడే అన్నట్టుకొద్దిగా నాటకచూడకుండా సహజవీర్యంతో చివరభాగంలో.

ఇది ఈమతంయొక్క పూర్వవృత్తాంతం. వాగల్ హరనాథ్ పై గౌరా పుస్తకాలు పరిశీలనదృష్టితో చదివేప్రతి వాడి యీవిషయాలు విశేషమౌతాయి. కొందరుజెం గాత్రం ఈబూటకపుచేపుట్టి గుడ్డిగానే మేల్చారు. మనఆంధ్ర నాడనలలో కొంతమందికికూడా ఈ దేవుడుమీద భక్తి కుదించి. వారునమ్మడంచాలికి ప్రతరులకుకూడా ప్రచారించేస్తున్నారు. నీరు హరనాథ్ దేవుడికి ఆరోపించేఅధ్వు తాలవైతా రా అతి పవిత్రంగాఉన్నది. స్త్రీలను రోజుల కొద్దీ మాయంచేసి మళ్ళీ తీసుకొచ్చేదేవుణ్ణి నమ్మే ముందు బాగా ఆలోచించవలసిఉంటుంది. మతంపేరుతోవస్తే చాలు యెలాంటివిషయాన్ని అయినా నమ్మేబలహీనత

హిందువులలో కొందరికిఉంది. చదువుకున్న వారిలో కూడా అబలహీనత కనబడుతుంది. అబలహీనతకు తొంగి నిచక్షణ ఉపయోగించకుండా నమ్మేవారిని హెచ్చరించడంకోసం ఇది వ్రాసాను.

—మిర్జాపాటి అప్పన్న

(క్రీస్తులు మిర్జాపాటి అప్పన్నగారిని మేము చాలా చాలా ప్రశంసిస్తున్నాము; అయితే: ఆంధ్రదేశం, అప్పన్నగారినాగి యథార్థవాదులను గుర్తించే స్థితిలో లేదు. కాని హరనాథభక్తులు మాత్రం వారిని పూర్తిగా నిందిస్తారు. సందేహం లేదు. అయినా, అప్పన్నగారు చలించరని నమ్ముతున్నాము.....బహుశా పోతన్న, త్యాగయ్య, రామదాసు, తరిగొండ వెంకమ్మ, నిషల ప్రకాశం మొదలయిన మహాభక్తులూ, జ్ఞానలూ కల తెనుగుజాతి, ఇళాఖి, వారిని సరిగా స్మరించడం కూడా యెరగక ఇలాంటి పిచ్చి నమ్మకాలతోనూ, అప్రస్తుత — అనవసరప్రసంగాలతోనూ ఉక్కిరిబిక్కిరి అయిపోతూ వుండడం చాలా శోచనీయమైన విషయం. హరనాథుని గురించిన యీపిచ్చినమ్మకంతో అస్తవ్యస్త మయిపోడమే కాకుండా మనవారు మన దేశంలో మన డబ్బుతో చైతన్యమతాలు కట్టించేస్తున్నారు. భక్తిపాఠశాల పొందడమే కాకండా సంగీతశాస్త్రం కూడా ఉధరించిన త్యాగయ్య, నిజంగా, మహాకావ్యంలో గాని, ఇంగ్లాండ్ లో గాని, చివరికి తమిళనాడులో గాని పుట్టి వుంటే యీవాటికి ప్రపంచాతీతుడుగా పూజించబడుతూ ఉండును. మనవారు, సందనా రంటే చూపించే ఉత్సాహంలో సహస్రాంశ మైనా రామదాసంటే చూపించడం లేదు. నేటి ఆంధ్రమహాపురుషులవిషయంలో కూడా మన వారి ప్రపృథ్వి యిలాగే ఉంది. ఇరుగుపొరుగు వారికి తీసిపోని స్వజాతీయమహాపురుషులను ఇతర దేశాలవారితో నేనా సమంగా పూజించని మనవారు, భక్తిప్రసర్యనాలు చేస్తున్నారంటే అది ఆంధ్రజాతిలో గడ్డకట్టిఉన్న భావదాస్యానికి అచంచలమయిన నిదర్శనం కాక మరేమిటి?

సంపాదకుడు.

సాహితీ, ప్రబుద్ధాంధ, శారద, గ్రంథాలయ సర్వస్వము భారతి, భరతమాత, పుష్ప-రిజి, సరస్వతి, ప్రారంభవిద్య, తెనుగుదేశ వాఙ్మయపత్రిక, శైలి: లిజ, గంటూరుపత్రిక, కృష్ణాపత్రిక, త్రిలింగ, ఆంధ్రపత్రిక మొదలయిన అనేక పత్రికలలో వ్యావహారిక భాషను వ్రాస్తూ ఉన్న వారు ఆ నేము ఉన్నారు. వారిలో కొందరి పేర్లు మాత్రమే ఈ పట్టికలో ఉన్నవి. ఈ పట్టిక ౧౯౨౫ వ సంవత్సరములో మహారాజశ్రీ రావుసాహెబు గిడుగు శంకటరామమూర్తిపంతులుగారి కోరిక ననుసరించి తయారు చేసినాను. ఇటీవల వారు కొన్ని పేర్లందులో స్వయముగా చేర్చినారు.

౧౯౨౫ వ సంవత్సరము తరువాత ముద్రితములయిన వివిధపత్రికలలో ఇంకా చేరనివారందరితో తమ వ్యాసములు ప్రకటించినారు. అట్టి వారిపేర్లు కూర్చి ఇంకొక పట్టిక దీనికి అనుబంధముగా ప్రకటించ వలచినాను. పత్రికాధిపతులూ వివిధభాషాసారస్వతి సమాజముల సభ్యులూ తమను తెలిసినపేర్లు పంపుదురుగాక అని కోరుతున్నాను.

౧౯౩౬ వ సంవత్సరము ఏప్రిల్ నెలలో జరగబోయే నవ్యసాహిత్య రజతోత్సవమునకు ఈపట్టికలో చేరినవారి కందరికీ ఆహ్వానములు పంపి వారిని సభలకు న్యాయచేయవలసినదని కోరదలచినాము. గడచిన ౨౫ సంవత్సరములలోనూ నవ్యసాహిత్యసృష్టి వ్యావహారిక భాషాపునః ప్రస్థాపనమూ ఎంతవఱకు కొనసాగినవో మదింపుచేయడానికి భాషావాఙ్మయముల చరిత్ర రచించడానికి ఈపట్టిక సాధ్యమయినంత సంతూర్ణముగా ఉండవలసి అవశ్యకము గనుక మా ఉద్యమమునకు లోడ్పడి తమను తెలిసినపేర్లు (అయారచయితల రచనలలో ఒకటి రెండు పేర్లు) పంపుదురుగాక అని భాషాభిమానులను ప్రార్థిస్తున్నాము.

గంటూరు,
3౧-౧-౩౬. }

తె. శంకటరత్నం
నవ్య సాహిత్య పరిషత్తు

అంజయ్య-పాతూరి
అద్వైతబ్రహ్మశాస్త్రి-వావిలాల
అనంతరామమూర్తి-గాడేపల్లి
అప్పయ్య-అయ్యవారి, పెరిచేపి నెల్లూరు
అప్పలనరసింహం-దేవులపల్లి
అప్పారావు-గురజాడ
అప్పారావు-పాటిజండ్ల
అప్పారావు-బసవరాజు
అప్పలస్వామి-పురిపండా
అయ్యంభాట్ల-గుడిపల్లి, నరసారావుపేట
అయ్యంభాట్ల-పొండపల్లి
అల్లూరయ్యగుప్త-మల్లా
అవధాని-మల్లాది
అక్షయలింగం-గున్నేపల్లి
అంజనేయచౌదరి-గారపాటి
అంజనేయశర్మ-కొడూరి, బెజవాడ
అంజనేయులు-పాలపర్తి, పెందర
అచార్య సి. గె.
అదినారాయణశాస్త్రి-పంచాగ్నుల
అదిశేషయ్య-కొట్ర
ఉమర్ అలీషా-పితాపురం
ఉమాకాంతం-అక్కిరాజు
కనకమ్మ-బెలంకొండ
కన్నయ్య-కథల
కమలాదేవి-శేదాంతం
కమలాదేవిదేవి-పులకర్తి
కామేశ్వరరావు-ఓశుమర్ల

కామేశ్వరరావు-భమిడిపాటి
కామేశ్వరరావు-శ్రీపాద, రాజమండ్రి
కామేశ్వరరావు-జనమంచి
కాలిదాసు-వజ్రల
కాశ్యపరావు-అయ్యదేవర
కుటుంబరావు-కొడవటిగంటి
కుమారస్వామి-మాచి
కుమారస్వామి-దాపులూరి, గుడివాడ
కృష్ణమాచార్యులు C. R.
కృష్ణమాచార్యులు-కపిసలం
కృష్ణమూర్తి-కామరాజు
కృష్ణమూర్తి-తెలికిచర్ల
కృష్ణమూర్తి-దంటు
కృష్ణమూర్తి-కొడవటిగంటి
కృష్ణశాస్త్రి-దేవులపల్లి
కృష్ణారావు-మానూరి
కృష్ణారెడ్డి-రావులచెరువు
కేశవాచార్యులు-నాగ్నాయం
కోటయ్య-మారపరాజు
కోటిశర్మమ్మ-మంథా
కోదండరామరెడ్డి-మరువూరి
గంగన్న-జయంతి
గంగరాజు-కలిదిండి, తాడేపల్లిగూడెం
గణపతిశాస్త్రి-పిలకా
గోపాలకృష్ణమూర్తి-భాస్కర్ల
గోపాలకృష్ణమూర్తి-రాళ్లపల్లి
గోపాలకృష్ణయ్య-అడుసుమిల్లి

గోపాలకృష్ణయ్య-దుగ్గిరాల
 గోపినాథం-చదయవాడ
 గోవిందరాజుచార-వింజమూరి
 గోవిందరాజు-సిరిరాజు
 చంద్రమూర్తికృష్ణయ్య-చిట్టా
 చలమయ్య-చిన్నం
 చిదంబం-పూండ్ల, బాపట్ల
 చిదంబయ్య-ఘడియారం, జమ్మలమడుగు
 చిన్నస్వామి-V. S.
 చెన్నకృష్ణారెడ్డి-V.
 జగన్నాథం-యల్లూపంటల
 జగన్నాథయ్య-అరేమెట్టి
 జగన్నాథయ్య-చల్లా
 జగన్నాథరావు-గాడిశెట్టి, పాలకొల్లు
 జగన్నాథస్వామి-పారిసంది
 జనార్దనరావు-మాదిరాజు
 జనార్దనరావు-కొంపెల్ల
 జోగిపాపయ్య-శ్రీపాద
 తిరపరాజుపంతులు-ఆయ్యగారి
 తిరుమలనరసింహాచార్యులు-బుక్క-పట్టణం
 దళదరామయ్య-వెంగళేటి, తెజవాడ
 దీక్షితులు-చింతా
 దుర్జయ్య-కొజ, నాడరేవు
 దుర్గానాగేశ్వరరావు-వేమూరి
 దొరయ్య-నెక్కంటి
 ధర్మారావుకవి-కొల్లూరి
 నరసింహరావు-గాడి
 నరసింహరావు-B.
 నరసింహం-కొత్తపల్లి
 నరసింహశాస్త్రి-నోరి
 నరసింహశాస్త్రి-మొక్కపాటి
 నరసింహాచార్యులు-K.
 నరసింహారావు-మునిమాచిక్కం
 నాగభూషణ్-ముట్నూరి
 నాగభూషణం-వెంపటి
 నాగమణిదేవి-గుడినేల
 నాగేంద్రరావు-పంగలి
 నాగేశ్వరరావు-పేరాల
 నాగేశ్వరరావు-మొవ్వ
 నాగేశ్వరేశ్వర-ఇంద్రకంఠి
 నాయనశాస్త్రి-టంగునూరి

నారాయణ-K. H. V. S. Madras.
 నారాయణమూర్తి-కొప్పర్తి
 నారాయణమూర్తి-పాలూరి.
 నారాయణరావు-చిలమూరి
 నారాయణమూర్తి-భోగరాజు
 నారాయణరెడ్డి-రోవుర్తి
 నిత్యసందేశశాస్త్రి-ఆకి-రాజు
 నీలవేణు-అకాశం
 నృసింహాపథానులు-మద్దూరి
 పట్టాభిరామయ్య-B.
 పట్టాభిరామయ్య-భమిడిపాటి
 పట్టాభిరామార్యులు-మద్దిపాటి, పూర్ణిపాలెం Kistna
 పాపయ్యశాస్త్రి-బుయ్యనూరు
 పాపరావు-గొంగువర్తి
 పానపానం-వింజమూరి
 పానపానం-వేమూరి
 పానపానం-వంగైదు
 పానపానం-శివ
 పార్థివేశ్వరశాస్త్రి-మండపాక
 పిచ్చిరెడ్డి-పునమూరి
 ప్రకాశం-భోలేటి
 ప్రకాశం-సెల్యాల
 పోలిరెడ్డి-వేమరెడ్డి
 ప్రకాశం-టంగునూరి
 ప్రభాకరశాస్త్రి-వేమూరి
 పంగారియ్య-కందుకూరి
 బాపిని-మాగంటి
 బాపిరాజు-అడివి
 బాబూరావు-వంగు
 బాలకృష్ణశాస్త్రి-పిల్లలమర్రి
 బాబాశివాను-కొండ్లూరి
 భావనారాయణ-పాలపర్తి
 భాస్కరమృతయ్య
 భాస్కరరావు-కొక్కరమ్మడి
 భీమశంకరం-చింతా
 మంగయ్య-నల్లగొండ
 మల్లికార్జునరావు-పందిరి
 మాధవరామశర్మ-జమ్మలమడుగు
 మీరయ్య-గుబ్బల
 ముద్దుకృష్ణ-సామివేని
 యామినీపూర్ణిలకమ్మ

రంగ నాయకులు-గోగినేని
 రంగాచార్యులు-D. H. V.
 రంగారావు-మాటేటి
 రంగారావు-నల్లూరి
 రంగారెడ్డి-M.
 రాఘవరావు-లెల్లంకొండ
 రాజలింగ మూర్తి-పెద్దాడ
 రాజేశ్వరరావు-తులపాటి
 రాజ్యలక్ష్మి దేవి
 రాధాకృష్ణరెడ్డి
 రామకృష్ణరావు-అబ్బూరి
 రామకృష్ణరావు-బొగ్గవరం
 రామకృష్ణశాస్త్రి-మల్లాది
 రామకోటేశ్వరరావు-కోలకెన్ను
 రామచంద్రప్రసాదరావు-గొయ్యూరు
 రామచంద్రయ్య-పాణంగిపల్లి
 రామచంద్రయ్య-బుర్రం, రావూరు
 రామచంద్రయ్య-రాళ్లండి
 రామచంద్రయ్యశర్మ-పుల్లపంతుల
 రామచంద్రరావు-గుంపర్తి
 రామచంద్రరావు-ధరణి
 రామచంద్రచార్య-B. V.
 రామచంద్రశాస్త్రి-మాకేపల్లి
 రామదాసు-గొడవర్తి
 రామదాసు-దేశరాజు
 రామదాసుపంతులు-వేమనరపు
 రామన్న పంతులు-లింగం
 రామప్రహ్లాదం-పాతపాటి
 రామప్రహ్లాదం-పోలవరపు, రేపల్లె
 రామమంత్రి-విద్యాశేఖరియులు
 రామమూర్తి-గరికిపాటి
 రామమూర్తి-వరద
 రామమూర్తినాయుడు-పండా
 రామమూర్తిశాస్త్రి-శ్రీపాద
 రామయ్య-వుంటకూరి
 రామలింగారెడ్డి-కట్టమంచి
 రామలింగేశ్వరరెడ్డి-కోనా
 రామలింగేశ్వరుడు-పెమ్మరాజు
 రామకేశవయ్యచౌదరి-నూతక్కి
 రామసోమయాజులు-భమిడిపాటి
 రామానుజాచార్యులు-కలవచీడు

రామారావు-యద్దనపూడి
 రామేశంపంతులు-వేపా
 రామేశ్వరరావు-గార్లపాటి
 లక్ష్మణరావు-కొనూరి
 లక్ష్మణస్వామి-O. Anantapur
 లక్ష్మీకాంతయ్య డొటకూరు
 లక్ష్మీనగసింహం చెట్టి
 లక్ష్మీనగసింహశర్మ మున్నంగి
 లక్ష్మీనగసింహమూర్తి యామజాల
 లక్ష్మీనగసింహారావు ఆరికపల్లి
 లక్ష్మీనారాయణ-పున్నక
 లక్ష్మీనారాయణ-పున్నరాజు
 లక్ష్మీపతి-పెమ్మరాజు
 లక్ష్మీబాయిమ్మ ద్రోణరాజు
 శరీరలక్ష్మమ్మ కినువర్తి
 శరదారెడ్డి B.
 వాసుదేవరావు ఆకిరెడ్డి-రాజు
 వాసుదేవరావు శ్రీ
 వాసుదేవశెట్టి కట్ట
 విశ్వనాథం-చేబోలు
 విశ్వనాథం-రేకపల్లి
 విశ్వనాథశర్మ వేమూరి
 విశ్వనాథశర్మ మల్లాది
 విశ్వేశ్వరుడు Y.
 వీరన్న-బిజినరపు, వద్దిపర్తి
 వీరయ్య-పెద్దిభొట్ల
 వీరరాఘవస్వామి-త్రిపురారెడ్డి
 వీరరాఘవస్వామి-శిలువలి
 వీరేశ్వరచౌదరి-చుండ్రు
 వైయ్యూరు-జిమ్మిందూరు
 వెంకటకృష్ణయ్య P.
 వెంకటకృష్ణారావు-జయంపేట
 వెంకటకృష్ణారావు-భావరాజు
 వెంకటవరసప్ప K. Madanapalli
 వెంకటనాగసింహం-సాగి
 వెంకటనగసింహం-నూరి
 వెంకటనారాయణ-వంగల
 వెంకటస్వామి-అనమరాజు
 వెంకటప్పయ్య-కందుకూరి, భీమవరం
 వెంకటప్పయ్యచార్యులు N.
 వెంకటప్పారావు-కవిపురపు

పెంకటరంగయ్య-కారంకెట్టి
 పెంకటరంగయ్య-మామిడిపూడి
 పెంకటగంగారావు-కొగూరి
 పెంకటగత్తుం-తెలికివర్ల
 పెంకటగత్తుం-నరహరిపెట్టి
 పెంకటగత్తుం-పత్తి
 పెంకటగత్తుం యద్దనపూడి
 పెంకటగత్తుం వెలగపూడి
 పెంకటగత్తుశర్మ విన్నకోట
 పెంకటరమణ శౌరి
 పెంకటరమణయ్య కర్ర
 పెంకటరమణయ్య పూడిపెద్ది
 పెంకటరమణయ్య K.
 పెంకటరమణయ్య కొల్లి
 పెంకటరమణయ్య గ్రంథి, అనకాపల్లి
 పెంకటరమణయ్య రాయసం
 పెంకటరమణయ్యరాజు శ్రీరాజాకాకర్లపూడి
 పెంకటరామారావు కాగూరి
 పెంకటరమణశాస్త్రి దువ్వూరి
 పెంకటరమణాచార్యులు దూపాటి
 పెంకటరామమూర్తి సోమయాజుల
 పెంకటరామమూర్తిపంతులు గిడుగు
 పెంకటరామయ్య తురగా
 పెంకటరామసాంఖ్యాయనశర్మ ఆచంట
 పెంకటరావు కవికొండల
 పెంకట్రావు నిడదవోలు
 పెంకటరావునాయుడు P.
 పెంకటశర్మ మంగిపూడి
 పెంకటశేషాచార్యులు కిళాంబి
 పెంకటశ్రీరాములు చింతలపాటి
 పెంకటసుబ్బయ్య కొడవటిగంటి
 పెంకటసుబ్బయ్య చింతలపాటి
 పెంకటసుబ్బయ్య ప్రభుల
 పెంకటసుబ్బారావు కొడాలి
 పెంకటసుబ్బారావు నంమాట
 పెంకటసుబ్బారావు పోతాపగడ
 పెంకటసుబ్బారావు యడ్లనాటి
 పెంకటసుబ్బారావు తాండ్ర
 పెంకటహనుమయ్య కంచెర్ల
 పెంకటాచలం గుడిపాటి
 పెంకటాచలపతి నేలి
 పెంకటాద్రి దుర్గా

పెంకటారెడ్డి కామిని
 పెంకన్న పాల
 పెంకయ్య చుట్టిగల్ల
 పెంకయ్యపాదరి గుత్తా
 పెంకటేశ్వరరావు తుండేరు
 పెంకటేశ్వరరావు నార్ల
 పెంకాజీరావు కేకమళ్ల
 పెంకటశేషేశ్వరుడు వాజిపేయాజుల
 వైకుంఠం తూములూరి
 శంకరరావు కాకతి
 శంకరరావు మంచికలపాటి
 శివయోగానందరావు కామరాజుగడ్డ
 శివయ్య అంకె
 శివరామకృష్ణయ్య మదూరి
 శివరామకృష్ణరావు కొడాలి
 శివరామమూర్తి చుగ్గిరాల
 శివరామశాస్త్రి నేలూరి
 శివశంకరశాస్త్రి తల్లాపల్లి
 శేషగిరిరావు ఆంధ్ర
 శేషగిరిరావు బుర్రా
 శేషయ్య జాస్తి
 శేషాద్రిశాస్త్రి (శేషాద్రిరమణ కవులు)
 శ్రీకీర్తం పునుగు
 శ్రీమర్గానదాశేషేశ్వరప్రసాదబహద్రుగారు వాసిరెడ్డి
 శ్రీనివాసయ్య కాశీసోమయాజుల
 శ్రీనివాసరావు చిల్లరిగ
 శ్రీనివాసశిరోమణి కరణం
 శ్రీనివాసాచార్యులు ముడుంబ
 శ్రీపరమహంససత్యవ్రతానందసరస్వతీస్వాములవారు మాలపేట,
 నెల్లూరు
 శ్రీరామస్వసీంహం సునర్ల
 శ్రీరామమూర్తి మల్లెల
 శ్రీరామశాస్త్రి మద్దూరి
 శ్రీరాములు కొంపముది
 శ్రీరాములు చిలుకూరి
 శ్రీరాములు బుద్దిరాజు
 సండివరాయణంగారు నూర్యదేవర, దుగ్గిరాల
 సత్యనారాయణ గండికోట
 సత్యనారాయణ చెంగల్పల్లి, పాలకొల్లు
 సత్యనారాయణ నరసింహదేవర
 సత్యనారాయణ భీమిడిపాటి
 సత్యనారాయణ విశ్వనాథ

సత్యనారాయణ Ch.

సత్యనారాయణ గిరిమెళ్ల

సత్యనారాయణమూర్తి నిషమర్తి

సత్యనారాయణమూర్తి వాడేపు

సత్యనారాయణరావు పెనుమత్స్య

సత్యనారాయణరావు కొడాలి

సత్యనారాయణరావు చెంగలయ్యల

సత్యవేణిదేవి ఆనంట

సయ్యద్ హుసేన్ చౌహాన్

సాంబయ్య జంసాల

సీతాపతి గిడుగు

సీతాబాయి పొడ్డపాటి

సీతారామయ్య కిర్రా

సీతారామయ్య కురుగంటి

సీతారామయ్య పుసుగు

సీతారామయ్య యేటుకూరి

సీతారామయ్య శంపాటి

సీతారామశాస్త్రి గొల్లపూడి

సీతారామస్వామి దేవరాజు

సుందర్ (4. సి.

సుందర్ రామమూర్తి కాశీనాథయ్యల

సుందర్ రామయ్య కొక్కాడ

సుదర్శనమ్మ పిక్కవరపు

సుబ్బారామయ్య గిన్నకొత్త

సుబ్బారామయ్య ఇంకపూడి

సుబ్బారామశాస్త్రి H.

సుబ్బారామయ్య అన్నాప్రసాద్, వినుకొండ

సుబ్బారావు ఆనంట

సుబ్బారావు కొమ్మవరపు

సుబ్బారావు గోకవరపు

సుబ్బారావు నాయని

సుబ్బారావు పట్నా, తాడేపల్లిగూడెం

సుబ్బారావు P.

సుబ్బారావు రాయప్రోలు

సుబ్బారావు V., రామచంద్రపురం

సుబ్బారావు వంగూరి

సుబ్బారావు లక్కరాజు

సుబ్బారావు శనివారపు

సుబ్బారావు శివల

సుబ్బారావునాయుడు N.

సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి మహాభాష్యం

సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి శ్రీపాద

సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి సునంద

సుబ్రహ్మణ్యసిగిరాంకి పిప్పిరతి

సుబ్బాశాస్త్రి పుర్రాణం

సుబ్బాప్రకాశగోపాళ మగ్గిరాల

సుబ్బాప్రకాశగోపాళ పహాడే

సుబ్బానారాయణ కిడుమూడి

సుబ్బానారాయణమూర్తి దువ్వూరి

సుబ్బానారాయణమూర్తి దేవులపల్లి, కొత్తపేట

సుబ్బానారాయణరావు అడ్డకర్ణం

సుబ్బానారాయణరావు త్రిపురగిడ

సుబ్బానారాయణరావు పాటి

సుబ్బానారాయణ శర్మ గాడేపల్లి

సుబ్బానారాయణశాస్త్రి వాసా

సోమయ్య మూడి

సోమయ్య చేబియ్యం

సోమశేఖరశర్మ మల్లంపల్లి

హనుమచ్ఛాస్త్రి ఇంకంట

హనుమంతరావు అచూనాని

హనుమంతరావు కొమ్మూరి

హనుమంతరావు దివవర

హనుమంతరావు భోగిరాజు

హరిశ్చంద్రయ్యగారు గాడిచర్ల

ప్రశంస

“మహారాయ, మీ పుస్తక ఆంగ్లభాషకు నిజమైన సేవ చేస్తున్నది. ఇది మనకు మరలగా తెలిపరాదు. ఇప్పుడు వెలువడుచున్న చిత్రకావ్య పుస్తకాలలో బొమ్మల సోపానం (అందులో ప్రహరం గారి చిత్రాలు నిగడలే భిమ జానీ, లోపల ఏమీ సరకు లేకపోయినా) సామగ్రిలను భ్రమింపజేస్తున్నట్లు గాక; ఉత్తమని శీవితం వలె మీ పుస్తక వివరణలను మైని శీవితం. ఉత్తమని భావంతలనే మీ పుస్తక భావం నిర్మలమైనది అని అనక తప్పదు.

మీ పుస్తకం కొంతమంది చందాదారులను చేర్చి ఏదో ఉడుతా భిక్షిగా భాషకు సేవ చేస్తామనే తలంపు ఉన్నది. ఈ రోజుల్లో చందాదారులైన మీ పుస్తక యొక్క కౌశలయును? బొమ్మలు లేని పుస్తకం చదివే కెవరు? అని కొంత సందేహం ఉన్నది.

అయితే: ఏ పుస్తక ఎలా నడుస్తున్నా మంచిన మంచి, చెడ్డను చెడ్డ అనుకుంటారు. మీ పుస్తక నడకలో ఆరంభమవుతుంది. అందువల్ల మీ పుస్తకం మంచి విలువ ఉన్నది. వారికి సంచిత ప్రకటనల సంకోచకం మైన విషయం.

పుస్తకం నిర్వహించే సమయం కష్టం కాదు. ఘంటాగా వ్రాసి సంఘాన్ని భాషను ఇంత ఉద్ధరిస్తారనే ఆశ ఉన్నది. నెలపు.

మంగళగిరి ఇట్లూ, అందే నారాయణస్వామి

బులుసు వేంకటసుబ్బారావుగారి

ఆ వర్షమున సంఘాధ్యక్షోపన్యాసము

సహృదయులగు మిత్రులకు నమస్కార— పూర్వక స్వాగతము:—
జేశభాషా సేవాతత్పరులు, నవ్యసాహిత్యనిర్మాతలు, మహాదాతయు
లు నగు తమరెల్లరు మాయాహ్వనము మన్నించి శ్రమలతోగలిచి వచ్చే
యుట మిక్కిలి యానందమగుచున్నది.

నేటి సందిగ్ధ పరిస్థితులలో నిట్టి పరిషత్తుమావేశము మిక్కిలి యవ
సరము.

ప్రపంచ మన్ని విధముల వర్తంత వేగమున నూతన పరిణామము
లందుచున్నది. రాజకీయ, సాంఘిక, ఆర్థిక, మతాది విషయము లం
దెల్లెడల విచిత్రగుతుల విప్లవ పరిభ్రమణము ననుదినము గాంచుచున్నా
ము. నగుదు నిత్యజీవమున గాని కంటెను గూడ వ్యేచ్ఛయై యవ
సరమని పలు తెరగుల తనాతనాలాడుచు దపించుచున్నాడు. ఈత్యస్త
ఈయాజేకన మానవుని సర్వకృపలయందును, సంపలయందును,
కళలయందును సర్వత్ర సుస్వరూపమున నంకితమై గోచరించుచున్న
ది. ప్రజాభాగ్యము ముఖ్యముగ ననంతరీయ సారస్వతమునందు నిజజీవి
తము ప్రకటింపజేసి యుత్పత్తినిచ్చి యుండుచుండును. అట్టివో సాం
ద్రసాగస్వతమునందు మన జాతీయహృదయరాగములు మిత్రతము
లగుచుండుట సహజము—ప్రకృతిసర్వము. ఈసర్వమును వివక్షణతో
గుర్తించి యంగీకరింపకుండుట యవివేకము.

సమగ్రదృష్టితో పరికించుకొనెడి సారస్వతము నంగు కేవలము
కొన్ని కావ్యములు నవలలు నాటకములు మొదలగనవి మాత్రమే
గాక మానవుని జ్ఞానవిజ్ఞానముల పెంపొందించు పరికరాస్త్రములును
నగునకు నిత్యజీవమున కాంతి పొల్పుటకైతలను గూర్చు సహాయముల
దరచి తరించి నరసి నెరింగించు నెల్లవ్రాతలును జాతీయసాగస్వత
మున సానముగలిగి యున్నవి. ఈ దృష్టితో పరికించిన నేడు మన
సారస్వత మెంత వేడవడి యున్నదో బాగుగ తెలియగలదు. అంగ
సారస్వతముతో గాని పంగ సారస్వతముతో గాని పోల్చి చూచిన
యెడల మన తెనుగెంత క్రింద యున్నదియు స్పష్టమగును. మనవా
రింతరకు ద్రోక్షియైన చూడని మాత్తు సందేహియై కనబడు
చున్నది.

ఆంగ్ల విశ్వ విద్యాలయమున విద్యార్థులకు విద్యయెల్ల జేశభాష
యంగ గరవలయునను మహాదాతము కలదు. అది నెగవేరుట
కెన్ని విధములగు నడ్డంకుల గలవో, ఆయాటంకము లేతగునదొలగు
వో కి విమంషల మండితమగు నీనవ్యసాహిత్య పరిషత్తున గమనింప
వలసి యున్నది. గనయోగసమాధి యందు కవిక సర్వము కళలలా
మలకమగును. కవికన్న సర్వజ్ఞుడై ద్రవ్యము సప్తయు తూడనగు
చున్నాడు. కవిగాని పరికిన పలుకు వేదనాన్యంగత నేడును శేపు
ను గూడ సమాధుపై లోకమున కెల్లచుండును.

అదిని జ్ఞాననిధి వేదన మూత్రమై యుగిడెను. ఆశ్చర్యకులనొంది
స్మృతులు—అందుండి పురాణమును, తనపరి యిహానములు—ఇంక

ను రాను రాను కావ్యములు నాటకములు హరికథలు కీర్తనలు యత్న
గానములు ఏలవడములు మొదలగు నవన్నియు—ఒక్క బీజములో
నుండియే తత్సారమునే గొనుచు వృద్ధిచెందుచు బయల్పడవలెన తగు
కాఖా పత్ర పుష్పదులవలె—నుద్భవించుచుండుట మనమెగుగున
ము. ఎప్పుటి కప్పుడె యింకను పెక్కు—జీవుల కుపసందించు కొరకని
యె వృక్షము నింకను నూతన కాఖల తెంచి విస్తరించుచుండవలయు
నని ప్రకృతి కావించుచున్నది. శృతులు కఠినమైనవారి కొకట స్మృ
తులు—అవియు గ్రాహ్యముకొని వారలకు పురాణములు—అవి
యు భారమైనవో కావ్యములు—ఈరీతిగ విస్తరిల్లి సాహిత్యము
ప్రబలియున్నది. కావున సారస్వతము విశ్వతోయి ఖమై వెలయు
టయేగాక సర్వజనులకు పరికలపాఖ్యానందముల సమపాక్షిగ లిగినదిగ
నుండుటయు, కలకాలము నిత్యమై సత్యమై నివిధియుండవలగు
టయు గూడ నాదర్శములుగా గలిగియుండెను.

ఈవిషయముల నెల్ల నవీనసాహిత్యాధిమానులును ప్రాచీనసాహిత్య
పత్నీవలంబులును కూడ పరికించుచున్నారు.

కాని నవీనులు తమ పూర్వమందలి యాంగ్రకావ్యములందు జీవ
కళ లేదనియు విమనుపుట్టించు అనుకరణమే మెండివియు, అట్టి
అసభ్యకర్ణాదులు కలవనియు, అవి దుష్ప్రతిని ప్రోత్సహించుచుం
డుటచే గూడ నటనట కళంకితమైయుండెననియు—జీవభావమృ
గ్యమై, ఛందోవాక్యకరణాది నియమా దృష్టై, విప్రులనమాన భూయ
ప్రసై, దుర్బాచ్యమైయుండెననియు జెప్పుచున్నారు.

సనాతనపక్ష పాతులుగూడ జీవకళాసాహిత్యముగాని, అనుకర
ప్రాధాన్యముగాని, అట్టిలాది అసభ్యకర్ణములనుగాని, అవివేచి
ప్రేరణముగాని, దుర్బాచ్యమగు నాకీకరణిపాకములను గాని
గుణములని పరిగణించుటయు గనబడు. మీదుమిక్కిలి నవ్యసా
హిత్యమునందె మనము చెప్పిన యాదోషములన్నియు గలవని యనే
కోదాహరణముల నెత్త చూపుచున్నాడు.

కావున పరికసానమేమన? కావ్యము సజీవమై యుండవలయు.
దుష్టకర్ణములండగూడదు. దుష్ప్రేరణము తగదు. అనుకరణము
ప్రశస్తముకాదు. నారకేక పాకరచన లభ్యములు. సర్వజనులకు
గ్రాహ్యములై, హృద్యములై, రసవంతములై, అనందజనకములై,
ఉత్తమానందప్రసాదాధిగమ్యులైన నాతలే సాహిత్యమునగు నన్నెయు,
జాతి గౌరవమును, అస్త్రమ వికాసమును గూర్చునవై యెన్నిక గని
వెలయుచుండును.

కనుక మన పరిషత్తువయంగు ధర్మదీక్షతో నాత్యుపరీక్ష గా
వించుకొని, లోకము మనయందు గలవనచున్న దోషముల నిజముగా
మనయందుగలవా? లేవా?—లేనివో మనలను లోకము నదిగ నర్థి
యచేసికొనునటుల జేయుటయెట్లు?—దోషములున్నవో—అట్టి
దోషములను మనము తొలగించుకొనుట యెట్లు? అను విషయము

లను మున్నుండు నిర్ణయించుకొనవలసియున్నది. ఒక కవి రసావేశమున “లోకముతో మనకేటికి.....” అని యేమేమో పాడియున్నాడు. ఔగాక!—కాని నేలవిడిచిన సామెతగునని మన యిట్టి పరివర్తన యంగీకరింపజాలదుగదా!

తొల్లి యెక్కువలో కొందరుమాత్రమే వారలకు జైవికముగ గలిగిన మహావేశముతో గవితావాహినిని నూతన పరిధి మరలించుకొనుచు బోవునాడు వారలకు నియమములు శాస్త్రములు శాసనములు—అక్కరలేకపోయిన పోవుగాక! అట్టివారికి గూడ దుష్కర్మమునకువలెనై యంతర్యాణియై ప్రమాణమైయుండిన నుండవచ్చును. కాని వారి పోకడలనై పెక్కుగధికార్థులు నవధికార్థులు గూడ ననుసరించుచుండుట కొంతవరకు పరిపాటియై కనబడుచున్న నేడుగూడ నంతర్యాణి సిద్ధాంతమే యెల్లతరు పట్టుకొమ్ముగ నుండజాలదు—ఉండజను!

అందుచే మన పరివర్తన నవ్యసాహిత్యకేంద్రముల కృషిసల్పుచుండువారల కవనరమై యనుపై యొప్పు మార్గముల నూచించు నూత్రముల నిర్మించు టావశ్యకమై కనబడుచున్నది. లేనియెడల గట్టుపుట్టులులేని వ్యవసాయమువలె, కల్లెము తెగిన నుట్టుమువలె, ఒడ్డువీగిపోయిన జ్వలనవలె—అగుచు, మహా తీర్థస్థలియుల నొసంగిల యమూల్యకవిరావేశము, ఆహ్లాదనిర్భాగ కాళము వ్యర్థమై, నిష్ఫలమై యొక్కొక్కచో దుష్ఫలదాయయై భయంకరమగుచుండుట గూడ గాననగును. మహాకవి పరమేశ్వరుడే తన శాసనములకు దాను బద్ధుడైయుండుటకై శాసనముల నిర్మించుకొనుచుండ మనమేల యాచార్యులవలంబింప సంకోచము?

తమపరి, భాషయందు కొన్ని స్వరములకు చిహ్నములు లోటుగ కనబడుచున్నది. (F. A. Z.) మొదలగు స్వరములు లేవు. అట్టిస్వరములను మనము సాహిత్యముగ ప్రవహింప నున్నదిగానున్నాయి. అట్టి స్వరములతోకూడిన పదములు (హిందీ-ఇంగ్లీషు-ఉర్దూ మొదలగు భాషలలో) పుట్టి మనదేశమునందు ప్రచారములోనికి వచ్చినవి) మనభాషయందు చేర్చుకొనవలసిన యావశ్యకత పెక్కుగ-సందర్భముల గలుగుచున్నది. కావున ఆచిహ్నములు లేని లోటును మన మేరీతిని తీర్చుకొనవలసి నిర్ణయించుకొనవలయును.

మరియు, మన తెనుగునంద కనేక కారణములచే గౌరవపడియున్నట్టియు, నేడు భాషాసాక్షిజమునకు గాని, వివిధశాస్త్రరచనలకు గాని, అట్టి మర యేయితప్రయోజనములకు గాని యవసరమైనట్టియు అన్యభాషాపదముల నెటుల మనము నేకరించుకొనవలయును? అను విషయమును చర్చించుకొని ఏవో కొన్ని పద్ధతుల నేర్పాటుచేసి కొనుట యవసరము.

సాహిత్యసృజకులముల విచారించు వానందమునా, సంస్కారము చాలని కొందరు, సోదగీసోదగులకు ఎటుల జేయవలయునను దలంపుతో మిక్కిలి తేలిక యగునట్టియు, నిర్మృత వాడుకలోనున్నట్టివియు నగు మాటలను—ఏవిధముగను సంస్కరింపకయే—మనము గ్రంథములయందు వాడుచుండుటలన మన యాశయ మెంతవరకు నెరవేరవచ్చునో తెలిసికొనవలసియున్నది. మనయాశయము పూర్తిగ

నెరవేరనియెడల నద్దానికి కారణముల నరసి కర్తవ్యము నిశ్చయించుకొనవలసి యున్నది.

“నవ్యసాహిత్యము”నకు స్వరూపలక్షణముల నిర్ణయించుచు నింతవరకుగల యాంధ్రసారస్వతముయొక్క—అత్యులక్షణాదులతో గొంతవరకు సమన్వయంపననో, ఎటు సమన్వయము కనుగదో సవిమర్శంబుగ లోకమునకు తెలియజెప్పవలసిన బాధ్యతయు మనపై కలదు.

వివిధశాస్త్రముల తెనుగులో వెలయింపజేయుటకువలయు పలు తెగగుల సాధనసామగ్రి సమహర్షవలసిన బాధ్యతయు కార్యదీక్షా నిరతులగు నవ్యసాహిత్యనిర్మాతలపై కలదు గావున ఆభారమునగూడ మనము వహించి నిర్వహింపవలసియున్నది.

మరియు మనలక్ష్యమునకును నన్నయ, శిశిర, పోతన, పెద్దన, నూరన, క్రీవాధ మొదలగువారి లక్ష్యమునకును ప్రధానవిషయములందనివ్యాసగ్రంథములను లేనియెడల, పరులకడ కౌసలరాధను వికాల బ్యాధయమును మనము ప్రవర్తించి, మనపరిష్కృతనం దాన్నిసాహిత్యాధిమాను లందగు సానమిచ్చి, సకలసంపూర్ణమై నవ్యోముఖమై మన పరిష్కృత కార్యసాగరముల కడ్డుపడిపోవు కవితామూలకైల గృహవత్కృతమై వెలయునటుల చేయుదముగాక యను సంకల్పిత్యాహముతో మాశక్తిమేర తలంపక మిమ్మందర నిట కావ్యనింది యీపరివర్తన సమావేశపరచితిమి.

ఈనాడు మనయాంధ్రదేశమునందు బయలుపడెదలిన యీనవ్యసాహిత్య సమన్వయ కర్తృత్వమున మనతోటి రాష్ట్రములన్నిటను గూడ ప్రవీరియున్నది. ఎల్లెడల నవినప్రాచీనవత్సవలంబులనడుమ ననవసరమగు పరస్పరవైరుధ్యము మాత్రమే ప్రబలజాలియసారస్వతమునకు దోహద మొనర్చుటకు మారుగ నంతకేలకమాను లేంచుకొనుచున్నాను. పరస్పరప్రాప్త్యోపకృత ప్రధానకర్తవ్యముగ తెలుకొని స్వాభిమానసిద్ధాంతములలో పాతుకొని యీనవ్యసాహిత్యమున జరుగవలెక—ఒకరు (కొ) యనిన రెండవవారు (కీ) యనుటయే ముఖ్యోద్దేశముగ నున్నంతకాలము మన భాషకు గాని దేశమునకు గాని మేలులేదు.

ప్రాతజెల్ల పాడని తలంచి తాను కొమ్మనంటి నిలిచియుండి చెట్టుమొదలు నగుకబూనుట వివేకముగాదు. చెట్టు మొదలు కాలక్రమమున పెరిగి బెరడుగట్టి యందవికారమైనటులనే కనబడవచ్చును. అంతెగోళమున ఎందము దొంతరులుగ ప్రేలాడుచున్నటులనే దోషవచ్చును. అయినను అది చక్కగ పెంపొందవలయునన్న తగు మూలమున ప్రోదిచేసి దోహద మొనర్చవలె—తేగొమ్మలతీర్చి నుండరముగ దిద్దవలె—క్రొంజిపురుల, పూచింజెలగంటి పాడొనర్చు చీడపురుగు నేర్పుతో తొలగింపవలె—జెడ్డితలల గ్రుంచి సంస్కరింపవలె—

అనాడె గాక! మన సాహిత్యరసాలను వర్ణింప శాఖోపశాఖలుగ విస్తరించి, నూత్రపులకములతో—మధునిష్కృంద కుసుమరాజితో—సహజపరిచయకృతసంపదతో—అనంద పారవశ్యమున గళము లేస్తే సరిగ్గిరముచేయు కాలికాకరపంతులతో—హృదయరంజకమై యాంధ్రదేశమునెల్ల తన చలనినీడను జేర్చుకొని, తేర్చి, బాధ్య పుష్టి కృషి నొసంగి భవ్యమగుట!

అచిరకాలమునకు మనమా సునినము గాంచగలుగుమని తెల్పు శుభిశకునములుగ పింగళివారు, మహాప్రభావారు, రాయప్రోలువారు, మనకంటెనుట కౌన్పించుచున్న శివశంకరశాస్త్రిగారు శ్రీకృష్ణశాస్త్రిగారు మున్నగువారు చేయు కవితాగానములు వినిపించుచున్నవి.

పండిత సెన్సెచ్య సత్యనారాయణరాజుగారు

నేను విద్యార్థిగతలో శ్రీనర్స నారాయణశాస్త్రిగారితో (ఒద్ద) వివాహోద్యోగపర్యయలు చదివిన వాటికిని ౧౯౨౪ లో గీచకపగము ఆశువుగారి జేప్పినవాటికిని ఆంధ్రభారతకవితా విమర్శనము చదివిన నేటికిని నాలో నాకే యెంతయో మార్పుకలదు.

అనాడు నేను జదివినది కేవలము శబ్దార్థము. ఒకటే గుడ్డివాట. గునిపులు చెప్పట నేను వినటం. నేను ఆర్యులు చెప్పటవారు అది కాదు ఇది. ఇదికాదు అదిఅని సవరించుట. అంతే యానాటి నా నడుపు.

ఇకఁ గీచకపగ ఆశువుగారి జేప్పినవాటికి నెంతమట్టి వీరరాజు సంగతులుగానూ కూడ మెచ్చుకొను వంతటి మాటలుములపదములను ప్రయోగింపవలయున నెడు సంతకము. కాదు బడయు.

ఉన్నాకపగ్యమును గూర్చిన వంతురి సంకారయ్యగారి యుపన్యాసము విన్నపిమ్మట నాబడయు దగజూత నాగంభించినది.

కోరాడ రామకృష్ణయ్యగారి ఆంధ్రభారతకవితా విమర్శనము చదివినప్పుడు 'నితాంతగర్వము గలవయ్యెను.'

ఇందు నాలోపములేదు. నునువగుట యనాదరములేదు. వాటికి నేటికని శైలాల్పి బాటముల జేప్పు గురువులకుఁ జనువుకొనునను నటికి వారికేరూపిం గవితాకళ నెఱుంగుటకంటె శబ్దార్థములను, వ్యాకరణశాస్త్రప్రయోగములను తెలిసికొనుట యందే నగదా, శ్రద్ధ. ఇందు సున్నాప్రకృత్యములను వ్యాఖ్యానముచూచి వాతములు చెప్పట, నునువుట యాచాగము గాఁగల మనవార ప్రాచీనభక్తికీర్తనల గజ్జ.

ఉన్నానాశుంధిలము, ఉత్తరరామచరిత కంఠసము చేసికొని యొప్పగింఁగల మనసు స్వతంత్రజాలోరాయ కాలిదాన సభాకుండును మిమ్మగ్నింపులు చదివిన దానికి సరిపెరిగినము పరిపూర్ణముగా నాన్వాయించుటలని యట్లే వివాహోద్యోగపర్యయలు ఎన్ని మాటలు చదివినను లేక కలిగించినను గామకృష్ణయ్యగారు ఆంధ్రభారతకవితా విమర్శనను చదువనిచో మనచరమ, వట్ల కూడ వర్ణము.

ఆంధ్రభారతకవితావిమర్శనమునఁ గల ప్రత్యపంక్షయందును రామకృష్ణయ్యగారి మాటాడు గాఁగెత్తికొనిన ప్రస్ఫుటమగుచున్నది. ఆంధ్రభారతము సంకలన కీర్తి సంపదానునను, విశేష్యములకు, ధాతామలకలను సంస్కృత క్లిష్టాద్రావిడ గాఁగలయందలి కథావిధాన కేంద్ర్యత్యానులకుఁగల సంకరాదులయలను మిక్కిలి చకిరగా నడు ప్రసక్తి నెఱుఁగ నా సరిపెరిగి. వానిలోఁ గొన్నిటిని దిక్షిత్తులు గాఁ జూపుచున్నాను. కే శిష్యులు గాఁ నాపనెంచిన వారి విమర్శనముచేరి నా యావ్యాసమును వివాహోద్యోగములను మింగుచుండు.

చిన్నిదియను శైవులో ముగిసినది ౪౫౯ మాటలుగల యామాత్యునింధములోని (విమర్శనము) యనంతవిషయములను ప్రత్యాంధ్రులను సాంతముగాఁ జనువుకొనవలయుననే కాని యావ్యాసము

నానినెల్ల నిటఁ నాపజాలదు. ఇకఁ ప్రస్తుతిము ననుసరించెదము గాక :—

తొలుత నాంధ్రభాషను పరిణామమునుగూర్చి తెలుపవలసివంత తెలిప తునాత కవితావిమర్శనమునకు దొగిని.

“శాస్త్రజ్ఞుడు చుగ్గంధరిబోధములో చెగడి పైయెత్తసాపనము చేయుటకు భారతా నాదితగర్వములు ఆంధ్రావనిని బాదుకొల్పుటయే ముఖ్యశయముగా నన్నియ న్యాసభారతము నాంధ్రీకరించెను. కావుననే యాతఁడు కవితాకళి కై ప్రాణసూత్రలేదు. ఇకఁ దిక్కియజ్ఞయన్నతో స్వతంత్ర్యగోపనమే కవితాకళాచతుర్యమున వెలయునవలెయొనది. అను నాచాయము ప్రధానముగాఁ బ్రెట్టుకొని తెలుగును భారతముగ్రాపెను. నన్నియకువలె దిక్కినకుఁ దనభారతము మతగ్రంథము, ధర్మశాస్త్రము కావలయునని తలంపులేదు. కవితాకళను బోషించుటయే యతని ప్రధానాశయము. కర్ణాటద్రావిడాలద్రావులఁ గావ్యములు వ్రాసినను జదివినను నోకను నొందునను (కర్ణాటద్రావిడాలందొద్దొద్దొనిరచితా నాంధ్రభారతయో లే పైనిరయ గామినీ) కొనుకొలమున భారతము వ్రాయవలసిన వాడగుట నన్నియ యెక్కువగా సంస్కృతిపదములే నాడెను. ఇకఁ దిక్కిన యన్నితో తెలుగుదనము ప్రకటింపవాడై కేవల ప్రత్యయమాత్రసంగ సాగరముచే వ్యావహారికాంధ్రమునఁ దన భారతమునంతయు వ్రాసెను. కావుననే నన్నియకుఁ దిక్కినను మార్గములు వేరైనవి. ఎఱువ ప్రైయుగువులని అనుకరింపవలసిన వాడై సంస్కృతాంధ్రములఁ దూచినట్లు నాడి తన స్వతంత్రతేహావఁ జూపెను.

మూలమునను నెనుగుభారతమునకుఁ గల భేదములు :—

- ౧. చుగ్గామును తెలుగును లేదు.
- ౨. మూలమునఁ గీచకుడు తొలుతనే ప్రాపదిని గాంచి యామెగూర్చి సుధేష్ణతో దీర్ఘసంభాషణయు గావించినట్లున్నది. దిక్కిన ప్రవాసానంతరమునఁ దనయన్నును ప్రెట్టుకొనాడై నచ్చు కీచకుడు ప్రాపదని గాంచి చురుగుగో నెనని మార్పుచేసి కవితాకళి బోషించెను.
- ౩. కీచకపగకు భీముని నాయకునిజేసి దానినంతయు నాటకము గా మార్చిపెట్టెను.
- ౪. చుగ్గయ్యనకుడు గూఢచారులవలనఁ గీచకు మరణవాద్యవిని యందలి తత్త్వ పోలిగి పొందెవులు విరాటపురింగలనే కించుట. సింహులఁడు—భీముడు—కల్వండు—బలరాముడు—ఈనలువురు సమములు. కావుటఁ గీచకుఁబంపినవాడు భీముఁడైయుండును. అని తలచి గోగ్రవాణము కావించ సుయోధనుఁడు ఉద్యుత్తుఁడగుట తెలుగుభారతముననే కాని మూలమున లేదు.
- ౫. అంగనాసహితముగా ఆజాతవాసముచేయుటకు శెట్లగో విరాటుడు దైవగళిని యలు కొలుకైయుండుట.
- ౬. ధర్మరాజు జూదము మాట నెత్తుట, సన్యాసియట.

౭. పాండవులు తమ కృత్యములు తెలుపుట.

౮. ద్రౌపది తన మెలంగు విషయమునఁ జూపిన గరుడదనము.

౯. ద్రౌపది తాను నీచపురుషులు జేయననుట.

౧౦. సుధేష్ఠతోఁ దన్నుఁ గామించినవారిని హరిహరారు లడ్డ మైనను దనపతులు గంధర్వులు నాశనము గావించురని నాటకము నందువలె గావ్యార్థసమాచార చేయుట.

౧౧. విరాటునగరమునఁ బ్రవేశించుచున్న మూలమున ధర్మజ— భీము—ద్రౌపది—సహదేవ—అర్జున—నకులు లనుక్రిమముననుండఁ దిక్కిన మార్పు క్రిమ్యవేశము గావించెను.

౧౨. మూలములో పాండవులు విరాటునగరమునకు దూరముగా నున్నారని యుండఁగాఁ దిక్కిన ద్రౌపది నడవలేక పట్టణమునఁ జేరుట పురుగులు ఇత్యాదుల మాన్యుచున్నను, మతీయు మూలములో పట్టణము దెక్కిన నట్లుండఁ నిట భీమునఁ దిక్కిన యెక్కు కొనికేసెను.

౧౩. మూలమున ఆయుధములు నకులుండు జమ్మిపైఁ బెట్టినట్లు యుండఁ (గొన్ని ప్రతులలో సహదేవుడనికూడఁ గలదు) తిక్కిన ఆపని ధర్మజుడే జేయించి భీముండు కోపకావున వానికి లభింప కూడదని యాయుధరాజులకు వేఁడుకొనఁ జేసెను.

౧౪. మూలమున ఉత్తరునిమాటల నర్జునుడేమి తన్ను సార ధిగాఁ జేసికొనుచు ద్రౌపదిద్వారాఁ గలుగుపంపెనని యున్నది. తిక్కిన—ఉత్తరుండు నారీజనముమధ్యమున దనకు సాగణిలేమికి వాపావులు ద్రౌపదిని యర్జునున కెఱింగించెనని మాన్యును. అర్జునుండు ఆజాతవానసమయము ముగియవచ్చుట ద్రౌపది కెఱింగించి యియ్యోలు నూప నామె యుత్తరకుడెప్పు నామె యర్జునునిఁ దోకొనివచ్చుట—ఇది యంతయుఁ దిక్కిన చేసిన మాన్పు.

౧౫. భీముండు విరాటు కొల్లన మల్లల విజయముల మూలమున లేడు. పైఁగా సింహగమనుడని మూలములోఁ గలదానిని గజ గమనుడనిమార్చి తిక్కిన కుస్తీవస్త్రాదుల మందగమనమును సూచించెను.

౧౬. మతీయు మూలములో, మల్లలతోఁ బోయినాన తన పుత్రుల తోపావులుచే వారిమడిమాన్యులు లాగుకొందునని విరాటుండున్నట్లు కలదు. అది రాజు తేలికగొనము నగపవనన కాబోలు దిక్కిన తల్లిజంది “జనపతి వేల్పుమ్రాడు పడుచుందముచుచి ధర్మ రాజు భీముండు (వలలుండు) గలడని” చెప్పినట్లు మార్చి యాచిత్యము గాపాడెను. మతీయు మూలములో భీముని ఆకొగవర్ణము చూపలేదు. తిక్కిన, మలవర్ణముగని భీముండు మైకెంచుట పాల మున మన్ను రాచికినుట మల్లయుధములోఁజూపిన నీసాన—ఉపతాయ—తోరపాత్రము—తాళించిచ్చుట—మున్నగు కుస్తీపేచీలు చూపి మూలములో లేని వన్నె తెలుగునఁజెచ్చి యాంధ్రకత్తము నెఱపెను. మల్లలఁ జంపినట్లు తిక్కిన వ్రాయలేదు.

౧౭

ఈనీతిగఁ బ్రతిఘటించునఁ దిక్కినఁ బెక్కుమాన్యులు గావించి తెలుగుభారతమునకు నెంతయో వన్నెయు వాసియు గూర్చును. ఇంకఁ గీచకి వధ ఘట్టమునఁ దిక్కిన చూపిన మాన్యులు నాల్గిమూడు చూపి పవర్ణుల విశేష క్రియలఁజెల్పి వ్యాసము ముగించెదను.

కీచకి వధ ఘట్టము

౧౮. ద్రౌపది ౧౫ గోశున్న దనఁగాఁ గీచకునికింబల ౨ డెనని తిక్కిన. మూలములో ౨ నెలలనియున్నది. ఈమాన్యునకుఁ గారణము మందు గాన నగును.

౧౯. దక్షిణ గోగ్రహణము—అపాహస్తము. (దక్షిణదేశపాపము—స్కంధాస్తము)

౨౦. తిక్కిన, కీచకుని, రూపాభిమానిని—అభిరాణిని—చుర్చదగుని—బలగిర్చునిగాఁ జేసెను.

౨౧. తిక్కిన నాయికా నాయకుల మానసిక వృత్తులను జాలరమ్యముగాఁ జూపును.

౨౨. శుకుమబాణుని బాణముల గూడ నైన, కరగినేయి వాటించి కరువుగట్టి, పోసిచేసి వైతర్య సంపుటమున దగఘటించి రలఁ ద్రౌపదిని—ఇది పెద్దనకే యనుకరించు మయ్యెగా.

౨౩. ద్రౌపది కీచకులనుగూర్చిన మనోవృత్తి వర్ణనము ఆంతయు మూలములో లేనిది తిక్కిన కల్పించెను. మూలములో “తాం దృష్ట్వా...ఇత్యాది ౧౭ శ్లోకాలు మాత్రమే.

౨౪. ద్రౌపది కీచకుల సంభాషణములు తెలుగున వన్నెకక్కినవి. మూలములోవలె “దాసస్తవాహం పృథుతామ్రలోచనే” అని పించలేదు తిక్కిన.

౨౫. కీచకుండు రూపాభిమాని: కావుట ఆమె పుట్టుపూర్వముల నడిగినాడు మూలములోవలె, నీవు మెలపువా? తారవా? అని యడుగును ఆత్యుక్తికై బోలేడు. రూపాభిమాని కావుననే “మన్మథుండు నమయించిన మగుడ నన్నుఁ పయవచ్చునే ద్రౌపది” అన్నాడు.

౨౬. పరాంగనపైని దనమాడ్చి నెక్కిల్లుటయేగాక కేలంకేలంక గీలుకొలిపి నిజానురక్తిఁ జెలపఁగెంచినపుడు మాత్రమే కీచకుఁ డిధముడైనాడు.

౨౭. మతీయుఁ దిక్కిన కీచకుండు మూలమందునలె నుపన్యాసమియికి ఆమె రూపురేల వర్ణించి స్వాధీనము చేసికొనఁ గెంచెను.

౨౮. తిక్కిన సంభాషణము యొక్క ప్రత్యుక్తి రూపముగా నడపునేకాని సబబుకట్టి నడవడు:—“నీవు దుర్జాతాచిత్తు. పరాంగనా రిశవలనచ్చు పాపమునోర్తగాని కాముని కోర్వను”—అని కీచకునిచే బలికించెను.

౨౯. రూపాభిమానియైన తిక్కిన కీచకుండు, మూలములోవలె సిగువీడి తోడఁబుట్టిన దానితో “సుందరం పురుషందృష్ట్యై ప్రాతరంపితరం సుంతం యోని ర్విపతి నారీణా” మని యనాచిత్యముగాఁ జెలకలేదు.

౨౯. వ్యాసుని క్రౌపది కీ నకునియొద్ద భర్తృపన్యాస మిచ్చినట్లు గాన పోతన క్రౌపది “దుర్వాసోన్మయ బాహుటక్రమ—” ఇత్యాదిచే నిక్కంపు గాచుటయొద్ద భయపెట్టిరి.

౩౦. క్రౌపది కీ నకుల సంభాషణయంతయు నాటక శైలినిఁ జెల్పినాడు. (రావణాచులపోల్కి మాపుట—వేసే హీనా! ఓయన్నా—కీ! కా!—వివేక హీనా! ఇత్యాదులు. నాని దౌచిత్యము నరయుడు)

౩౧. వ్యాసుని సుధేష్ఠ క్రౌపదితో ఏమీ చెప్పను అన్నది. పోతన సుధేష్ఠ గడుసుది—బంత కావున నే రాగిని మగ్నఁ జేయ్యి (మాలచైతను నే నేమి చేయువాన? అన్నది.

౩౨. సౌందర్య భగ్గమగుట్లు పోతన ఆంతర్భాగములకుఁ బోవడు.

౩౩. “వేదని రమ్యా చూతము గాని గమనవేగంబున—అని సుధేష్ఠ సురక్ష క్రోధదని పంపుటలొక దిక్కన నేర్పు చుండుడు. ఇత్యాది విషయము లనంతములుగా గామస్పృహయ్య గాని గట్టుచి పోతన కవితాశిల్పమున అద్భుతం కనులయెరుటఁ జెట్టినాడు.

నానుధానపులు

కొనుకు

“కొనుకు, కొరమ—యానమను తలనూపించి (పశుపత్యధికిము) ఉదా—కొనుమెంటి, కొరమగుమ్మగ. కొనుకొన్నా—అను దానిక బాహుచన ప్రత్యయము గల్గి అనునది చేర్చుటచేత కొన్నిగో కొనుగో, కొడగలు, కొడకలు కొడుకులు—ఏర్పడెను.

ఉదిలగొను :—

పరితపించు (శ. రత్నము) క్రౌపది మాపమును మరదగిలి తనదు హృదయమును వ్యగ్రమైత్రీ నుదిలగొనుచు “అట్లు మదనాగ్ని నుదలగొని యుగ్నిదేవుం డొక్కొంతతో నిట్లనియె” అన్న సంధము కలిగినపుడు పరితపించునను నర్థము యుక్తముగ నే గవంబడును. కాని యీధాతు విటీకలి కాలమున నాడుకలొ నుండి పోవుటచే దాని మూలాధిమును నిరాగణచేయుటయుఁ గష్టమే. ఈ హాసపుయొక్క మూలరూపమును నిరాగణచేయుటలొ నితర వ్రాసిన వ్యాసలు కొంత తొప్పువచ్చును. తమిళము :—

ఉన్ను=తన్నుట, ఉన్నుక్కొంక=తన్నుకొను.

కన్నుచము :—ఒకా—నానప్రపంచ (ఒడెరాచు అర్థాదు=తన్ను లాడు) అనియు ధానువులగలవు “వచ్చులొరి కలిగియుదిలగొను” అను సూర్యమున “కొట్టుకొను—తన్నుకొను” అని యర్థము చెప్పి పోవలయును.

అని పోతనగా శ్రీగ నుకొన్నయ్యగార పోతన నామములకు ధానువులకు నర్థామెల. కివలించియుం నెమ బహు నామపాండితీ గలనందు మనకుఁ జెల్పినారు.

పోతన కవితాశక్త నెలుగలగోన ప్రశంసలందు వాడు శ్రీరా మకృష్ణయ్యగారి ఆంధ్రభాత కవితా విమర్శనము నదిగ పోవలయు ననుటకంటె గాఢని గూర్చి గాని వారి విమర్శనమును గూర్చి గాని ప్రశంసముగాఁ గ ననింప నక్కరలేదు.

వార్షిక సంచిక

ప్రబుధ్ధాంధ్ర పత్రికకు వార్షిక సంచిక ప్రకటించ నలిచాము. అది జులైలో వెలువడుతుంది. అందులో ఆంధ్రదేశానికి, ఆంధ్రజాతికి సంబంధించిన ముఖ్యవివరాలు పూర్తిగా ఉంటాయి. పైగా చిన్నకథలూ, శాస్త్రీయనివేదనలూ, సాంఘికచర్చలూ, సాంస్కృతికవిమర్శనములూ—ఇలాంటివి ఎన్నో ఉంటాయి. చిత్రశాటములతో సలచిక చాలా రమ్యంగా ఉంటుంది. చందాదారుల కది ఎనిమిదణాలకు ఇస్తాము. పోస్టేజీ మేమే భరిస్తాము. విరాళా లిచ్చినవారు దీనికోసం మళ్లీ యేమీ యివ్వనక్కరలేదు. కొద్ద ప్రతులే ముద్రిస్తున్నాము.

కలాభి వర్ధనీ పరివత్తు

ఇన్స్టిట్యూట్ - రాజమండ్రి

వ్యాఖ్యానములు

చక్రవర్తి

ఉదాహరణలకు లగు ఆయన జాతిచక్రవర్తిగా మృత్యు ప్రసంగం అంతా సుఖించింది.

జాతిచక్రవర్తిగారి శివితం ఉత్తమ మానవ జీవితానికి పరమావధి. అదర్థంగా గ్రహించుతగ్గింది.

జాతిచక్రవర్తిగారికి మోక్షం కలుగుగాక.

సంపూర్ణాన భరితులయిన ఎనిమిదవ ఎవ్వరైనా చక్రవర్తిగారికి మా స్వాగతం నివేదిస్తున్నాము.

ఇక చెప్పడాని కేమున్నది?

కాంగ్రెస్సుకి యాత్రాయేర్పరి నిదాయి.

మొన్న మొన్న నే దానికి స్పష్టమైన జరిగింది.

ఉత్తరచక్రవర్తి భుక్తి అనుభవించింది.

కాని, తనకు భారతీయత్వమే గాని ఆంధ్రత్వం పనికిరాదనుకునేటంతటి ఉద్ధృతచిత్తుడైన ఆంధ్రుడికి ఆ కాంగ్రెస్సువేదకమీద యితరకక్షా సావం దొంగలేదు.

ఎందరో ఆంగ్లేయులు, ఎందరో హిందూసాసీలు, ఎందరో శమిళులు, ఎందరో మహారాష్ట్రీలు, ఎందరో గుజరాతీలు, పంజాబీలు, పార్షీలు, మాహమ్మదీయులు, యురపీయనులు—చివరికి కోటికి గూడా తక్కువగా ఉన్న మహాయాత్రీలు పైతం కాంగ్రెస్సు గడ్డయేక్కాను; కాని ఆంధ్రుడు మాత్రం నేటికీనీ వలంటియనపడని లోనే ఉన్నాడు.

లి.రమ్యలో ఆంధ్రుడు నాయకుడు. జిల్లాస్టేషన్లలో ఆంధ్రుడు నియంత. సంస్కర్తలలో ఆంధ్రుడు ప్రముఖుడు. శాస్త్రవేత్తలలో ఆంధ్రుడు అద్వితీయుడు. పత్రికాసంపాదకులలో ఆంధ్రుడు అదగ్గముర్తి. ఖండాంతరవిశ్వకళాపరిషత్తులలో మొట్టమొదట ఆడుగు పెట్టినవాడు ఆంధ్రుడు; కాని కాంగ్రెస్సులో మట్టుకునే వేదిక సమీపించడాని కేనా ఆంధ్రుడికి ధైర్యం లేదు.

ఏమీ?

ఆంధ్రుడుకి కాలికింద మట్టి ఉంటేనా?

రాజేంద్రప్రసాదుగారి చరిత్ర విప్పండి. ఆయన కార్యక్షేత్రం బీహారు లోపల్లంపలే. సర్దార్ పటేలు సంగతి చూడండి. ఆయన విహారగృహమి ఒక్కగా నొక్క తాలూకా—బాల్దోలీ మాత్రమే. గోల్లక, లజపతిరాయి, చిత్రరంజనదాసు—ఎవరిని చూసినా వారందరూ శమ ప్రాంతాలలో జీవితాలు ధారపోసినవారే.

అయితే: కాంగ్రెస్సాంధ్రుడు?

ఖిలాఫత్తో సం అతడు త్యాగం చేశాడు. బాల్దోలీ రైతులతో సం కైదుకి వెళ్ళాడు. హిందీతో సం తన తల్లిభాషను హత్య చేస్తున్నాడు.

సుబాసచంద్రబోసుగారు బయలుదేరా రంపే .ంగారా అంతా కదులుతుంది. ఇవహారాలో గారు సంతోషాన్ని గంటే హిందూ సాసీ లంతా తియ్యారే. ఇం తెగదుటూ? శత్రుమూర్తి గానం చూడండి. తమిళనాడు అంతా ఆయనకు ఆసరా అవుతుంది.

ఏదీ, ఒక్క కాంగ్రెస్సాంధ్రుడికినా అలాంటి అర్హత?

ఒక్క ఆంధ్రప్రావిష్టియల్ కాంగ్రెస్సుకమిటీ ఆయనా పట్టాభిషేకారామయ్యగారి నేతృత్వంగా అగ్ర్యుపవనికి నూచించినప్పటికీ ఇక కాంగ్రెస్సాంధ్రుడికి నరాలలో పట్టుత్వం వుందని యోగా గా చెప్పడం?

అవు, అక్కడ కాంగ్రెస్సులో జనహర్ బాలుగారు అగ్ర్యుపవనాన్ని సంతోషం మాట్లాడుతూ వెలువరిస్తారు. రాజేంద్రప్రసాదుగారు సరేసరే, యీ మధ్య “మీరంతా మాహిందీ నేర్పుకుంటే గాని మీకు ముక్తి లేనేలే”దని చెప్పడానికి దిక్కి హిందూనేతం అంతా సంతోషం చేశారు. “హిందీపూజా”ని గర్వింకో చేపట్టకు నే గాంధీగారు ఆధునిక గుజరాతీవాద్యయనిర్మాతలలో ప్రముఖులే.

ఇక మన పట్టాభిషేకారామయ్యగారు?

“తెనుగులో పుట్టక తిందుటూ?” అన్నవారే కారూ వారూ?

ఇంతకీ: ఈమట టయినా ఆంధ్రుణ్ణి కాంగ్రెస్సు గడ్డయేక్కానా చాలని తెనుగుప్రస్థాల్లో ఏ కనింతో ఆందోళన కనపడింది. దీనిని ఓట్టి, అత సభల మయినా కాకపోయినా ఆంధ్రప్రావిష్టియల్ కాంగ్రెస్సుకమిటీ ఆయనా ఆంధ్రుణ్ణి మాత్రమే ఏకగ్రీవంగా నూచిస్తుందిమనన్నామం.

కాని కాంగ్రెస్సాంధ్రుల దృష్టిలో ఆంధ్రాభిమానా ఊద్రం; కనక నే వారు పట్టాభిషేకారామయ్యగారిని మాత్రమే నూచించి ఉరుకో లేకపోయారు.

ఇతర్రకు ఆంధ్రుల రంపే యోగాగా లక్ష్యం లేదు. ఆంధ్రులుటూడా అలాగే అయినప్పటికీ ఆంధ్రుడికి అగ్ర్యుత యోగా తిమ్మతుంది?

సాసీ, ఆంధ్రుడనే భావంతో కాక భారతీయు డని అయినా తత్తిమ్యావారంతా పట్టాభిషేకారామయ్యగారిని నూచించమాడదా అంటే, పరిమిత మైన ఆంధ్రత్వానికే పుష్టి కలిగించలేనివానిని, అపరిమిత మైన భారతీయత్వానికి నవజీవం పొయ్యగోలుగుతా చని యేలా గా విశ్వసించడం!

ఇతరరాష్ట్రాలవారు, తమతమ పరిస్థితులను ఓట్టి భారతదేశపుస్థితి గతులను నిశ్చయించుకుంటారు. మన కాంగ్రెస్సాంధ్రులు, అలా కాక, ఇతర్ర మాలలను బట్టి భారతదేశం బోధపడిపోయిందని ఉపన్యాసాలు ప్రారంభిస్తారు.

ఇంచేతనే ఇతర్ర, కాంగ్రెస్సులో తాముగా ప్రవర్తిస్తారు. ఆంధ్రులు భారతజాతీయైక్కి సమస్తి రూపంతో చుట్టూచుట్టూ వుంటారు.

ఉన్న భేదం యిది. అంటే మన కౌంగ్రెస్సాంగ్రహుల దృష్టి విచిత్రముగానే అంతర్ముఖం కాదు.

అంతేకాదు, మనవారు, ఇతర తాత్పర్యాలకోసం యెదురుచూడవలసిందే. కాని సాంతంగా కార్యక్రమం యేర్పరుచుకొలేరు.

ఇక చెప్పడాని కేమున్నది?

నవ్యసాహిత్యపరిషత్తు—నాల్గోసమావేశం

నిరుదేయిది కాకినాడలో జరుగుతుందన్నాడు. తరువాత నెల్లూరన్నాడు. అపైని మద్రాసుని తెలిసింది; కాని చివరకిది, మొన్నటి జనవరిలో, కాకినాడలోనే జరిగింది.

నిరుదేయించి—మదరాసులో జరుగుతుందన్నప్పుడు కూడా ఎవరు అధ్యక్షత పొందారని చెబుతూ వచ్చాలో, సభలో కూడా ప్రత్యక్షంగా ఉన్నారో అదితా దీక్షితులుగాను కాక, యాసంపన్నులనీ, కౌన్సిలర్లనీగణతీరులు పంచాంగుల అధినాయకత్వముగాను అధ్యక్షులయినారు.

ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్తు యిదిగో అదిగో అంటూ రెండేళ్లకే—మొన్న మొన్ననే అమలాపురంలో కూడింది. ఈనవ్యసాహిత్యపరిషత్తున్నూ అలాగే వాయిదాలమీద వాయిదాలు వేసి రెండేళ్లకే సమావేశం అయింది.

పైగా, నవ్యసాహిత్యనిర్మాతలలోనూ, నవ్యసాహిత్యపరులలోనూ, నవ్యసాహిత్యప్రియులలోనూ, నవ్యసాహిత్యపోషకులలోనూ తప్పకుండా రావలసినవారూ, వచ్చి మహాసంగమంలో పాల్గొనవలసినవారూ ఎంతోమంది యాసమావేశానికి రాలేదు.

అపైని, వాగ్దేవతారావు పంతులుగారు సభోపక్రమణం చెయ్యలేదు. అమయినికి వారు రాలేలేదు. అహ్వనసంఘంవారు, మరొకరి నేనా అందుకు నియోగించలేదు.

వచ్చిన కొద్దిమంది అయినా సాహిత్యపర్యాలలోచన లేమీ చెయ్యలేదు. అహ్వనసంఘంవారు అసూయ విషయం కార్యక్రమంలో చేర్చలేదు.

ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్తువారు, పూర్వవ్యాకరణగ్రంథాలను గురించి, పూర్వప్రంధాలను గురించి పత్రికాలో ప్రకటించుకోవడంకోసం వ్యాసాల గురించి వాటిని సభలో చదివిస్తారు. ఈ నవ్యసాహిత్యపరిషత్తువారున్నూ అలాగే, పత్రికాలో పడిన కొందరు యువకుల రచనలను వారితోనే సభలో చదివించారు. తరువాత సభలోకూడా అలాంటివే రంధుమాడు రచనలను తక్కువ రులచేత చదివించారు.

ఒక్క తెలికెచ్చె వెంకటరత్నం గారు మాత్రం—ఒక్క మండపాక వాస్తవ్యునిగా త్రిగారు మాత్రం గమనించిన విషయాలు ఉపన్యసించారు.

రంధు వాటికలు ప్రదర్శించుటకై. వాటిలో కుప్పాచార్యుల రచన బాగున్నది. పద్యావతీతరణచారణ చక్రవర్తి నటన బాగున్నది. సభకు చాలామంది వచ్చారనిన పత్రికావిలేఖకుల రాత ఈ సందర్భంలో మాత్రం పూర్తిగా నిజం.

మొత్తంమీద నవ్యసాహిత్యపరిషత్తుయొక్క యీ నాల్గోసమావేశం నవ్యసాహిత్యనిర్మాతలకు ఎలాంటి సందేశమూ యివ్వలేక పోయినది. నవ్యసాహిత్యపరులకు ఆంధ్రసాహిత్యంలో నవ్యత నెంత మాత్రమూ సవగన లేక పోయినది. నవ్యసాహిత్యప్రియులను కించిత్తుకూడా అక్కరించలేక పోయినది. నవ్యసాహిత్యపోషకులకు ఉత్సాహాన్ని లేకత్తించ లేక పోయినది.

అయిదు పూటల కాలం గడిచిన యీ నవ్యసాహిత్య పరిషత్తుమావేశంకంటే కొన్ని గంటలు మాత్రమే జరిగింది. ఆంధ్రసాహిత్య గ్రంథనిలయంవారి కజితోత్సవం ఎంతో సక్రమంగా జరిగి రక్తి కట్టినది.

పైగా, యిది, యాదవదాంధ్రుల సాహిత్యానికి—విశేషించి నవ్యాంధ్రసాహిత్యానికి సంబంధించిన పరిషత్తుగానే కనపడలేదు.

ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్తుయొక్క కార్యక్రమంవల్ల ఏమీ సంతృప్తి లేక నిరుత్సాహులైపోయి ఉన్నవారికి నవ్యసాహిత్యపరిషత్తుయొక్క యీ సమావేశం ఆసంతృప్తి కలిగించినది.

మీదమిక్కిలి, సభలను నిర్వహించడంలో ఆంధ్రదేశాని కంతటికీ అభివృద్ధి లేన కాకినాడవగరప్రముఖులు దీనివిషయంలో బాదాసీన్యం చూపించడం చాలా అశ్చర్యకరంగా కనపడింది.

పరార్థమైన ఉత్సాహమా, దానికి తగిన బాధ్యతా కలవారు. తగినంత శ్రద్ధా, దీక్షా కనపరిస్తే తప్ప నవ్యసాహిత్యపరిషత్తుభవిష్యత్తు జేగీయమానం అయే దివ్యులు కనపడవలెను.

ఇక తీర్మాన విషయాలు?

“ఎన్నికలలో సుదాపురూపులంతా రాజకీయనాయకులై నిలువడం వచ్చును. త్యాగి పక్షీక్షకు మీరు నిలువడంలేదు”

కాకినాడలో జరిగిన ఆంధ్రరాష్ట్రీయమహాసభలో, అధ్యక్ష హీమునుంచి, యామాటలు పలికిన రామలింగారెడ్డిగారు సరిగా తాము చేసినదే చెప్పారు.

రెడ్డిగారి అధ్యక్షత యింకోవిషయాన్ని స్పష్టపరిచింది. అదేమిటంటే? ఆంధ్రరాష్ట్రీయమహాసభవంటి గొప్ప సమావేశాని కధ్యక్షత వహించడానికి, సక్రమమీద హద్దాపద్దా లేని అభిమానమూ, నిదాంతంమీద నిశ్చల మైన విశ్వాసమూ, పరీక్ష వచ్చినప్పుడు అగ్రిలో కూడా దూకించే సాహసమూ, అనంత మయితే జట్టూ, సుఖమూ, వైభవమూ—చివరికి జీవితం కూడా విడిచిపెట్టించే టంతటి త్యాగ శీలతా, దేశీయులనుభవించే అగచాటకు హృదయాన్ని గిజగిజలాడించే కయార్పితా—ఇలాంటి వేమీ అనవరతమే లేదు. మరెమిటంటే? సమయం వస్తే యేమిటన్నేనా సమర్థించగలిగే టంతటి పాండిత్యమూ, లోకజ్ఞులు తీసి జయిల్లాలమగ్గి ఖండఖండంతరాల వారి సానుభూతిని కూడా అయిస్కాంతం లాగి అక్కరించిన వారి త్యాగాన్ని పొగడి, అంతమాత్రం చేతనే పరప్రత్యయనేయబుద్ధుల ఆనరాభిమానాలు గడించేటంతటి, గోదావరప్రవాహవేగం గల వాగాటి—ఈరెండే ప్రధానం.

రడ్డిగారికి శాసనసభలమీద చాలా మోస ఉన్నది. అందు లోనూ రాష్ట్రీయశాసనసభ అయితేనే వారి పెక్కులో చేగుతుంది. దానికి దేశీయులకు తెలిసినవీ, వారి హృదయంలో మాత్రమే జాగ రితా లభిస్తూ ఉన్నవీ చాలా కారణాలింపడవ్వు: కాని కౌంగ్రెస్సు ధర్మమూత్రా న్ను సుసరించి పరిశీలిస్తే కౌంగ్రెస్సుపక్షంగా శాసన సభకు వెళ్ళడానికి వారికి చాలిసంతోషం అవుతేను.

అయితే: వారు కౌంగ్రెస్సు పక్షంగానే శాసనసభకు వెళతారు. వెళ్ళినే వెళ్ళిన మీదానూ.

నిజమే; కాని “రడ్డిగారివద్ద ఏమివేశేషం మాని కౌంగ్రెస్సు, వారిని పంపించిందీ?” దేశీయులలో అనేకులను ఇది ఒక పెద్ద బిజ్జాను.

ఇది రడ్డిగారికి తెలుసు. కనక నే వాగు, ఎం. ఎల్. నీల ప్రజల ఏజెంట్లమూర్తిమే అనీ, ఏంట్లు మాటకు శాసనసభలో విలువ ఉండాలంటే అది ప్రజల పరాక్రమం కల్గనూ, ప్రభావంకల్గనూ ఏర్పడుతుంది; గాని ఏంట్లును బలాంశు కన్పిస్తే వీని స్పృహగా తేల్చేకాను.

వారిమాటలమీ.

“శాసనసభ లనేమీ రాజ్యాంగ సరిహద్దులను ఏర్పడిన కృతహారం గములు. అట్టి శాసనసభలలో ఉండే ప్రజాప్రతినిధు లందరు ప్రజల యొక్క యేజెంట్లు. ప్రజలయొక్క పరాక్రమము, ప్రభావం ఎంత ఎక్కువగా ఉంటే, యీ ప్రజల తరపున ఏజెంట్లు మాటకు మీదా అంత పలుకుడి అంత గౌరవమార్జిత ఉంటారు. ప్రజల పరాక్ర మం గాని, ప్రభావం గాని అర్హి లందల్ల రావాలి. న్యాయశీలము దోసేవారిరక్షలను ప్రజల అర్హి లను సామర్థ్యం కల్గితే కావాలి”

ఇవారే, కౌంగ్రెస్సువారిలో కొందరు—నక్షాదేశంలో “ఇధిక సంఖ్యకులే అందాము, “శాసనసభలకు పెడుతూనే ఉన్నాయి కనక మంగ్రీపదవులు మీదా స్వీకరిద్దాము” అంటున్నారు. “మం ప్రసదవు తలాగా ఆంగీకరించాము; కనక యిక శాసనాన్ని సమ్మతి తోనే అమలులోపెడదాము” అనీ దాని తరవాత వత్తే. అయినా కాకపోయినా మంగ్రీపదవులను స్వీకరించడానికేనా, మానడాని కేనా కౌంగ్రెస్సువారికి గర్వాధికారాలూ ఉన్నాయి. కాని వారిలో మంగ్రీపదవులు స్వీకరించాలనేవాగు ఇలాంటి ఉపన్యా సాలతో తమ నాదానికి లం చేసుకుంటోదానికి ప్రయత్నించడం హాస్యాస్పదంగా ఉన్నది.

ఇంతే కాకుండా: కౌంగ్రెస్సులో చేరదామనే ఉద్దేశంతో రైటినరుల్ శ్రీనివాశాశ్రమిగారు వగైరాలు పెట్టెవరకులను మీదా మన రడ్డిగారు ఆక్షేపించడంలో నులు లేదు.

ఇక తక్కిన విషయాలు! మహాసభ చాలా బాగా జరిగి ఉండ వచ్చు.

నర్తమాసనభ గల రెండో తెనుగు దినపత్రిక *

డాక్టరు పి. వరదరాజు నాయుడుగారి తెనుగు ప్రెసికపత్రిక, ఆంధ్ర ప్రజ ఈనెల ౧౦వతేదీని ప్రారంభమై మాకొక్కొక్కానం ఆలంకిరించింది.

సరిమాణమూ, కాగితాలూ, అచ్చూ గెటప్లూ చాలా చక్కగా ఉన్నాయికాని చిత్రపటాలు గెక్కువగా ఉండడం (ఈమొదటిసంచిలో సెల్లె వాలాగారిది ఒక్కటే ఉన్నది) మాత్రం గొప్పలొపం. పైగా సంపాదకీయాలలోని భాష సుశృంగ తను. గంభీరము లేమరచనలో చెయ్యి బాగా తిరిగిఉండినట్లు కనపడును. గంభీర భావాలకి హాసాలు మీదా వాడుకున్నట్లుంది. అయితే అచ్చమంలో రంగో, సరియైన నిర్ణయం లేకపోవడమూ—యేమో పొకటి కనీసం కలుషితం చేస్తూ ఉన్నది. నవరంజనకోడం చాలా అవసరం.

ఏమచ్చ విషయాలలో నాయుడుగారు ప్రెసికపత్రికానిస్వీకారం లో చూడాలనుకొని గడించి ఉన్న అనుభవం స్ఫుటంగా కన పడుతూ ఉంది. పత్రిక చదువ పొందుతుంది. అంతేగా లేదు.

“భారతదేశ స్వాతంత్ర్యంపొందవలసి అందరికీ ఆంగీకృతమే; కాని స్వతంత్ర్యస్థితి కల్గిన పిమ్మటలో సమయానుగుణ నమసరించి మన స్వరూప మాడ మార్పుకొనాలి ముఖ్య మని నమ్ముచున్నాను. భాగినదేశమిక్కప్పుడే ఆనమా మై యెడల జాతీయవాదులు అంగ్ల ప్రభుత్వముతో సహకారము చేయుటయును, నిరంకుశాధికారము నిర్మలభిభావము అమలులో పెట్టినచో దాని పెనుకొని, సరి చాలన సాగిపెక్కబడవలసి సహాయనిరాకరింపము గావించుటయు నా మతము”

ఆంధ్రప్రజ రిజిస్ట్రేషన్లు అయి.

బాగానే ఉన్నది. “అక్కోదయమూ, పాగానీ—” ఇంతే రాజ్యలెంతోపదేశం. ఇక మార్గమా? దేశకాలసౌతలను. టి. అది తనంతట తానే యొప్పుతుంది.

ఆంధ్రప్రజ సరిగా యీరారానీ నమసరించేట్లున్నది.

ఏవంటిప్పంలోనూ, ఏక్కెంటానూ, ఏకాంతంకల్గనూ, ఏమాత్ర మూ మీదా తనీని ఏవనకుండా ఉంటే, ఆంధ్రప్రజ, ఆంధ్రజాతిని సరియైన దారిలో నడిపించగలుగుతుంది.

“భారతదేశ భావిభాగ్యదయము. భాషాప్రయుక్తరాష్ట్రనిర్మాణ ముపై అధిపతియొందనీ, రాష్ట్రవిభిగన భాషాప్రయుక్తముగ జరుగవలె నని స్పష్టపరచుచు, ఆంధ్రరాష్ట్రమును శంకునే నెల కొల్పటకు “ఆంధ్రప్రజ” అధిదేశము గావించును”

ఆంధ్రజాతి కిది వైవిధ్య మైన సందేశం. వరదరాజులు నాయుడు గారు ఈసంగతి గ్రహించి, ఆంగీకరించి, అవలంబించకపోతే ఆంధ్ర దేశాని కీరెండో దినపత్రిక అక్కరలేకపోయి ఉండును.

* సంవత్సరంపందా ౧౪—౦—౦ విడిసంచిక ఆరణ్ ౪౧-౪౨ ముకార్ నల్లముత్తుశెట్టివీధి జి. టి. మద్రాసు

చాలాసంతోషం.

ఆంధ్రప్రజకు మేము హృదయపూర్వక మైన స్వాగతం యిస్తున్నాము.

మా ఆంధ్రసోదరులు ఆంధ్రప్రజను ఆదరించి బలపరుస్తూ కనిపిస్తున్నట్లుగా ఉన్నాము.

కోటిలో పాగా వేశాము

సర్. సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణయ్య పంతులుగారు అత్యున్నత యువనర్సటిలో ప్రాశస్త్యంగా నియమించబడ్డారు.

భారతీయుడికి-అసియాఖండవాసిక-చివరికి యురప్రయనులలో కూడా అంగీకరించుకొనివాడికి అయునివర్సటిలో ప్రవేశంలేదు.

మనలో ప్రపంచవిఖ్యాత బడసిన పండితులు రాధాకృష్ణయ్య పంతులుగారి లోక-వారీకే అపదవి రావడం బాగానే ఉన్నది.

అయితే, పంతులుగారు ఆంధ్రత్వానికి ప్రాధాన్యం యివ్వరని వదంతి.

ఇదే నిజమయితే, బ్రిటిషువారు, పంతులుగారిని బట్టి ఆంధ్రజాతిని గుర్తించే అవకాశం ఉండదు.

తన పుత్రుల వైభవం అనుభవించడానికి తనకు యోగ్యత లేకపోవడం నిజంగా ఆంధ్రమాతకు దురదృష్టమే. కాని ఒక్కటి మాత్రం ఉన్నది.

పైకి రావడానికి పంతులుగారికి, వారి బాంధవ్య వివిధంగా నేనా చేయూత యిచ్చారా ?

ఏది యేమయినా సర్. రాధాకృష్ణయ్య పంతులుగారికి మా ప్రశంస విస్తరించుకుంటున్నాము. వారికి సర్వవిధాలా విజయం కోరుతున్నాము.

ఆంధ్రరాష్ట్ర ప్రస్తావన

యథాభార్యంగానే, యీ సంవత్సరం కూడా కొంగ్రెస్సు తొండంలోనే ఆంధ్రమహాసభకు ప్రత్యేక సమావేశం (కాకినాడలో) జరిగింది. రామదాసు పంతులుగారూ, దీర్ఘమైన తమ స్రజాహితీచిత్రంలో యెప్పుడూ లేనిది ఆంధ్రమహాసభాధ్యక్షురాలు శ్రీమతి కామేశ్వరమ్మగారూ తమ తమ అధ్యక్షోపన్యాసాలలో ఆంధ్రరాష్ట్రాన్ని గురించి కొంచెం చురుకు పుట్టినట్లే మాట్లాడారు. అయితే యిప్పుడిక్కడ స్థలం చాలిందికాదు. వాటిని గురించి సావకాశంగా ఆలోచిద్దాం.

విరాలాలు-విశేషచందాలు

విరాలాలూ, విశేషచందాలూ యిచ్చి యీ నెలలో ప్రబుధ్ధాంధ్రను ఆదరించినవారు.

- ౧. బెజవాడ రామచంద్రారెడ్డిగారు
తెజస్వీపుకొన్నిలు ప్రెసిడెంటు, మద్రాసు ౨౫-౧-౦
- ౨. గురగా రామచంద్రరావు పంతులుగారు
ఇక్లెమటాక్సు ఆఫీసు విశాఖపట్నం ౬-౦-౦
- ౩. డాక్టర్. జి. వి. ఎల్. నరసింహం పంతులుగారు
అనకాపల్లి ౩-౦-౦
- ౪. పెద్దాడ రామస్వామిగారు. ఎం. ఏ.
పితాపురం బాబుస్ కాశీజీ ప్రిన్సిపాల్ కాకినాడ ౨-౦-౦
- ౫. ఏను చినపిన్నారాజుగారు కాకినాడ ౨-౧-౦

హిందీవల్ల తెనుక్కి జరుగుతూవున్న అవకారం

ఇటీవల, కొంగ్రెస్సు అధ్యక్షులు, రాజేంద్రప్రసాదుగారు దక్షిణదేశసంచారం చేసినప్పుడు, వారి హిందీ ఉపన్యాసాలను ఆంధ్రభాషలోకి పరివర్తనంచేస్తూ ఉండడానికి దక్షిణభారతహిందీప్రచారసభకు చెందిన మొటూరి సత్యవారాయణగారు కూడాకూడా తిరుగుతూ వచ్చారు. ఎక్కడైతే కావల్సి అక్కడ హిందీప్రచారకు లుండినే ఉండి గా ఈ సత్యవారాయణగారి యంత శ్రమపడడానికి కొరతం యేమిటో ఆవుడు అనగానాన కాలేదు. ఇప్పుడు తెలిసింది. పట్టాభిషిక్త రామయ్యగారు రాసిన కొంగ్రెస్సుచరిత్ర (ఇంగ్లీషు) ప్రకటించి వ్యాపారం చెయ్యడానికి కొంగ్రెస్సు, దక్షిణభారతహిందీప్రచారసభకు ఆధికారం ఇచ్చింది. మైగా సుమాను అయిదువేల రూపాయలు కూడా విరాలం యిచ్చింది. దీనికి ప్రతిఫలంగా హిందీప్రచారసభ అయిదువందల ప్రతులు మాత్రం కొంగ్రెస్సుకుమిట్టి కివ్వడం. తీవ్రమైన ఆనేక వేల ప్రతుల అమ్మకం అంతా తాను స్వేచ్ఛగా వాడుకోవడం అంటే దక్షిణదేశభాషలను చివరి వాటి సానే హిందీని ప్రవేశపెట్టడం— ఇది నిర్ణయం. అఖిలభారతీయానికి సంబంధించిన కొంగ్రెస్సు ఇలాగ వ్యక్తుల పురుషుడిని బట్టి ప్రత్యేక రాష్ట్రాల ప్రయోజనాలకు సాధకం కావడం దురదృష్టం.

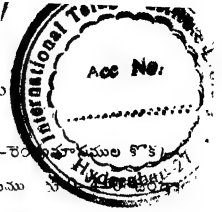
హూత్ అంటే పాటిపోయే పిల్లి. నాలుగు తలుపులూ దిగించి కొట్టబోతే, ప్రాణాలకు తెగించి మీదబడి, రక్తి గుడ్డు పీకేస్తుంది. జనవరి ౨౪ న తేదీని గుంటూరులో సమావేశ మయిన గుంటూరు యువజనమహాసభ “హిందీభాషను భారతదేశమున కంతకును సామాన్యభాషగా జేయుటకై జనపబడుచున్న ఉన్నతముయొడిల “తీవ్రముగ అనమ్మతి తెలుపుచు ప్రతిరాష్ట్రమునందును మాతృభాషలనే రాజభాషగా నుంచి సామాన్యదేశభాషగా ఆంతర్దేశీయ ప్రాముఖ్యముగల ఆంగ్లభాషనే ప్రవేశపెట్టవలె” నని తీర్మానము ప్రతిపాదించి బహుళ సంఖ్యాకులచే అంగీకరింపజేసింది. గుంటూరుజిల్లాలోనే ఇలాంటి ప్రాతికూల్యం ప్రారంభం కావడం చాలా ప్రశంసించదగ్గది.

స ర స్వ త్రి గం థ మ ం డ లు

కంభంవారి సత్రమువీధి

* *

రాజమహేంద్రవరము



నవలలు- నవరసభరితములగు నవలలు-ముచ్చటగూర్చు బొమ్మలతో-ముద్దులొలకు క్యాలికో-యిందంతో-చెరువునాడుల కొక చక్రి-ని నవల. నడుమ నడుమ చిన్నచిన్న అను రిఫ్రెగ్టములు వెలువడుచుండును. చందాదారులకు ప్రవేశమును దారులు ఒకేసారి రు 7 8-0 ను నుండు గా పంపింపి పంపన గా ఆగుపుస్తకములు ఆన్ రిజిస్టర్డ్ పార్సెలు గా పంపుదుము.

ఇంతవరకు నలువడిన గ్రంథములు

11 ప్రేమసుందరి	1 8 0	25 కుందసుధాని	1 8 0	39 ఆగ్రహారము	1 8 0
12 హారశిఖామణి	1 8 0	26 జాగిలము	1 8 0	40 ఘ్నహస్తము (1వ భాగము)	1 8 0
13 లక్ష్మీప్రసాదము	1 8 0	27 మొగిలాయాదర్శన 2 భా	1 8 0	41 ఘ్నహస్తము (2వ భాగము)	1 8 0
14 హత్యారహస్యము	1 8 0	28 కళ్యాణము	1 8 0	42 కంకణహస్తము	1 8 0
15 ఫాస్తు (1వ భాగము)	1 8 0	29 ఆనందాభాయి	1 8 0	43 సంజీవి (1వ భాగము)	1 8 0
16 ఫాస్తు (2వ భాగము)	1 8 0	30 హత్యారహస్యము	1 8 0	44 సంజీవి (2వ భాగము)	1 8 0
17 కుముద్వతి	1 8 0	31 మొగిలాయాదర్శన 3 భా	1 8 0	45 గ్రామరాణి	1 8 0
18 చిన్నకోడలు	1 8 0	32 గంగా	1 8 0	46 హత్యారహస్యము	1 8 0
19 రహస్యభేదనము	1 8 0	33 మొగిలాయాదర్శన 4 భా	1 8 0	47 కాశిపురిము	1 8 0
20 సింహగడము	1 8 0	34 కొహనూరు	1 8 0	48 సేవాశ్రమము (1వ భాగము)	1 8 0
21 మణిహారము	1 8 0	35 అజీత్ మహేలా	1 8 0	49 సేవాశ్రమము (2వ భాగము)	1 8 0
22 మొగిలాయాదర్శన 1 భా	1 8 0	36 శివరచిత	1 8 0	50 దాశీకన్య	1 8 0
23 ఘటవాచక్రము	1 8 0	37 ఆంధ్రపురము (1వ భాగము)	1 8 0		
24 రాజసుందరి	1 8 0	38 ఆంధ్రపురము (2వ భాగము)	1 8 0		

అ ను బ ం థ ము లు

1 న్యున్యరంగిణి	0 12 0	9 యమునాబాయి	1 0 0	17 లలితి	1 0 0
2 ఆభాగిని	0 12 0	10 శ్యామల	1 0 0	18 పెండ్లిదండ	1 0 0
3 ఇంద్రవేది	0 12 0	11 కౌంతింక ఫలు (చిన్నకథలు)	1 0 0	19 కథావళి	1 0 0
4 విదురుని యువదేశములు	1 0 0	12 కౌలసన్ని	1 0 0	20 నాలుగుకథలు	1 0 0
5 కౌంచనమాల	1 0 0	13 భారతి భాసారం	1 0 0	21 సీతావోధి	1 0 0
6 సీమంశిని	1 0 0	14 కథాకల్పవల్లి (చిన్నకథలు)	1 0 0	22 ఆదర్శము (1వ భాగము)	0 12 0
7 సుశీల	1 0 0	15 ఆర్యకవీయ	1 0 0	23 ఆదర్శము	0 12 0
8 శశిరేఖ	1 0 0	16 మాధవి	1 0 0	24 భేతాశకథలు	0 12 0

నా ట క్ ము లు

1 మార్గంజేయ	0 12 0	5 హజహాను	1 0 0	9 దంపతులు	1 0 0
2 అహల్యాశాపవిమోచనము	0 12 0	6 మార్జనము	1 0 0	10 విజయవిజయం	1 0 0
3 మీనానాపతనము	1 0 0	7 దుర్గాదాసు	1 0 0	11 ఛక్రముచేల	1 0 0
4 నరమాల	1 0 0	8 చంద్రగుప్త	1 0 0		



ఈ గ్రంథములు రాజమండ్రిలో కలాభివర్ధన్ పరిషత్తులోను దొరకును.

చాలాంతోషం.

అంధప్రజను మేము హృదయపూర్వక మైన స్వాగతం యిస్తున్నాము.

మా అంధ్రసోదరులు అంధప్రజను ఆదరించి బలపరుస్తా ననిష్ఠి సమ్యుక్తున్నాము.

కోటలో పాగా వేశాము

సర్. సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణయ్య పంతులుగారు అక్కుపర్ణయునివ ట్టిలో ప్రా సాసనగా నియమించుకొన్నారు.

భారతీయుడికి-అసియాఖండవాసికి-చివరికి యురప్తయనులలో కూడా అంగీయుడు కానివాడికి ఆయునివట్టిలో ప్రవేశంలేదు.

మనలో ప్రపంచవిఖ్యాతి బడసిన పండితులు రాధాకృష్ణయ్య పంతులుగా రొక్కరే. వారికి అపదవి రావడం బాగానే ఉన్నది.

అయితే పంతులుగారు అంధ్రత్వానికి ప్రాధాన్యం యివ్వ రని వదలి.

ఇదే నిజ మయితే, బ్రిటిషువారు, పంతులుగారిని బట్టి అంధ్ర జాతిని గుర్తించే అవకాశం ఉండదు.

తన పుత్రుల జైధనం అనుభవించడానికి తనకు యోగ్యత లేక పోవడం నిజంగా అంధ్రమాతకు దురదృష్టమే. కాని ఒక్కటి మాత్రం ఉన్నది.

పైకి రావడానికి పంతులుగారికి, వారి జాతీయత వివిధంగా నేనా చేయూత యిచ్చారా ?

ఏది యేమయినా సర్. రాధాకృష్ణయ్య పంతులుగారికి మా ప్ర శంస విస్తృత విచిత్రమంటున్నాము. వారికి సర్వవిధాలా విజయం కోరు తున్నాము.

అంధ్రరాష్ట్ర ప్రస్తావన

యథాపూర్వంగానే, యాసంవత్సరంకూడా కౌంగ్రెసు తాండవం లోనే అంధ్రమహాసభకు ప్రత్యేక సమావేశం (కాకినాడలో) జరిగింది. రామదాసు పంతులుగారూ, దీర్ఘ మైన తమ ప్రజాహితీచింతలో యెప్పుడూ లేనిది అంధ్రమహాసభాస్థగూరాలు శ్రుతిమతి కామేశ్వ రమ్మగారూ తమ తమ అధ్యక్షోపన్యాసాలలో అంధ్రరాష్ట్రాన్ని గురించి కొంచెం చురుకు పుట్టినట్లే మాట్లాడారు. అయితే యిప్పు డిక్కడ స్థలం చాలిందికాదు. వాటిని గురించి సావకాశంగా ఆలో చిద్దాం.

విరాళాలు-విశేషచందాలు

విరాళాలూ, విశేషచందాలూ యిచ్చి యీ నెలలో ప్రబుద్ధాంధ్రను ఆదరించినవారు.

- ౧ వజ్రవాడ రామచంద్రారెడ్డిగారు
'లేజిస్లేటివుకాన్సిలు ప్రెసిడెంటు, నుగ్రామం ౨౫-౧-౦
- ౨ శురగా రామచంద్రరావు పంతులుగారు
ఇక్కడ మోటుకన్న ఆఫీసు విశాఖపట్నం ౬-౧-౦
- ౩ ఊర్లగు జి. సి. ఎల్. నరసింహం పంతులుగారు
అనకాపల్లి ౩-౧-౦
- ౪ పెద్దాడ రామస్వామిగారు. ఎం. ఏ.
పితాపురం రాజాస్ కాశీజీ ప్రెస్సిపాల్ కాకినాడ ౨-౧-౦
- ౫ ఏను చిన సర్వరాజుగారు కాకినాడ ౨-౧-౦

హిందీవల్ల తెనుక్కి జరుగుచున్న అవకారం

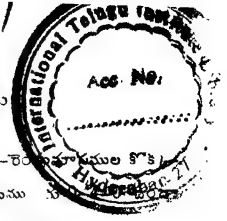
ఇటీవల, కౌంగ్రెసు అధ్యక్షులు, రాక్షేంద్రప్రసాదుగారు దక్షిణదేశసంచారం చేసినప్పుడు, వారి హిందీ ఉపన్యాసాలను అంధ్రభాషలోకి పరివర్తించేమీటా ఉండడానికి దక్షిణభారతహిందీప్రచారసభకు చెందిన మోటూరి సత్యనారాయణగారు కూడాకూడా తిరుగుతూ వచ్చారు. ఎక్కడ కావలసి అక్కడ హిందీప్రచారకులు యింకానే ఉండగా ఈ సత్యనారాయణగారే యింత శ్రమపడడానికి కారణం యేమిటో అప్పుడు అనగావాడు కారేదు. ఇప్పుడు తెలిసింది. పట్టాభిసీతారామయ్యగారు రాసిన కౌంగ్రెసుచరిత్ర (ఇంగ్లీషున) ప్రకటించి వ్యాపారం చెయ్యడానికి కౌంగ్రెసు, దక్షిణభారతహిందీప్రచారసభ అధికారం ఇచ్చింది. పైగా సుమారు అయిదువేల రూపాయలు కూడా విరాళం యిచ్చింది. దీనికి ప్రతిఫలంగా హిందీప్రచారసభ అయిదువందలప్రతులు మాత్రం కౌంగ్రెసుకుమిటీ కివ్వడం. తనమ్మ అనేక వేల ప్రతుల అమ్మకం అంతా తాను స్వేచ్ఛగా వాడుకోవడం అంటే దక్షిణదేశభాషలను చదివి వాటి సానే హిందీని ప్రవేశపెట్టడం— ఇదీ నిర్ణయం. అఖిలభారతదేశానికి సంబంధించిన కౌంగ్రెసు ఇలాగ వ్యవ్తల పురుబుడిని జట్టి ప్రత్యేక రాష్ట్రాల ప్రయోజనాలకు సాధకం కావడం దురదృష్టం.

హూల్ అంటే పారిపోయే పిల్లి, నాలుగు రలుపులూ బిగించి కొట్టబోతే, ప్రాజాతకు తెలించి మీదబడి, రక్తి గుడ్డు పీకే స్తుంది. జనవరి ౨౪ వ తేదీని గుంటూరులో సమావేశ మయిన గుంటూరు యువజనమహాసభ “హిందీభాషను భారతదేశమున కంతకును సామాన్యభాషగ జేయుటకై జనవలదునున్న ఉద్యమముయొడల “తీవ్రముగ అసమ్మతి తెలుపుచు ప్రతిరాష్ట్రమునందును మాతృభాషలనే రాజభాషగ నుంచి సామాన్యదేశభాషగ అంతర్దేశీయ ప్రాముఖ్యముగల అంగ్లభాషనే ప్రవేశపెట్టవలె” నని తీర్మానము ప్రతిపాదించి బహుళ సంఖ్యకులచే ఆంగ్లీకరించుచేసింది. గుంటూరుజిల్లాలోనే ఇలాంటి ప్రాతికూల్యం ప్రారంభం కావడం చాలా ప్రశంసించదగ్గది.

స ర స్వ తీ గ్రం థ మం డ లి

కంభంవారి సత్రమువీధి

రాజమహేంద్రవరము



నవలలు - నవరసభరితములగు నవలలు—మచ్చటగున్న బొమ్మలతో—మద్దులొలకు క్యాలికో—యిండుతో—రచయితలముల కోకి
చక్కి—నవల, నడుమ నడుమ చిన్నచిన్న అను రంభగ్రంథములు తెలువడుమందును. చందాదారులకు ప్రవేశమును
దారులు ఒకేసారి రు 7 8 0 ను ముందుగా పంపించి పొసగా ఆరుపుస్తకములు అవకాశమును పొందుగా పంపుదుము.

ఇంతవరకు నెలువడిన గ్రంథములు

11 ప్రేమసుందరి	1 8 0	25 కుంకుమధగళి	1 8 0	39 ఆగ్రహారము	1 8 0
12 హరిశ్చంద్రావళి	1 8 0	26 జాగిలము	1 8 0	40 భిన్నరూపము (1వ భాగము)	1 8 0
13 లక్ష్మీప్రసాదము	1 8 0	27 మొగలాయీదర్బారు 2 భా	1 8 0	41 భిన్నరూపము (2వ భాగము)	1 8 0
14 హత్యారహస్యము	1 8 0	28 నగవ్యస	1 8 0	42 కంకణగుహస్యము	1 8 0
15 ఫాస్టు (1వ భాగము)	1 8 0	29 అనంగాభాయి	1 8 0	43 సంతతి (1వ భాగము)	1 8 0
16 ఫాస్టు (2వ భాగము)	1 8 0	30 హత్యా న్యేషణము	1 8 0	44 సంతతి (2వ భాగము)	1 8 0
17 కుమార్తె	1 8 0	31 మొగలాయీదర్బారు 3 భా	1 8 0	45 కౌశల్య	1 8 0
18 చిన్నకోడలు	1 8 0	32 గంగ	1 8 0	46 హత్యార్థము	1 8 0
19 రహస్యభేదము	1 8 0	33 మొగలాయీదర్బారు 4 భా	1 8 0	47 కౌశల్యము	1 8 0
20 సింహగడము	1 8 0	34 కొహనుగు	1 8 0	48 సేవాశ్రమము (1వ భాగము)	1 8 0
21 మణిపరము	1 8 0	35 అజీమ్ మణిలా	1 8 0	49 సేవాశ్రమము (2వ భాగము)	1 8 0
22 మొగలాయీదర్బారు 1 భా	1 8 0	36 అపరచితి	1 8 0	50 బాకీకన్య	1 8 0
23 కుటుంబాచారము	1 8 0	37 అంతఃపురము (1వ భాగము)	1 8 0		
24 రాజసుందరి	1 8 0	38 అంతఃపురము (2వ భాగము)	1 8 0		

అ ను బంధములు

1 మృత్యురంగిణి	0 12 0	9 యమునాబాయి	1 0 0	17 లలిత	1 0 0
2 ఆభాగిని	0 12 0	10 శ్యామల	1 0 0	18 పెండ్లిదండ	1 0 0
3 ఉద్యమే	0 12 0	11 కౌంతంక ఘట (చిన్నకథలు)	1 0 0	19 కథావళి	1 0 0
4 విదురుని యువతీశములు	1 0 0	12 కౌలసన్ని	1 0 0	20 నాలుగుకథలు	1 0 0
5 కౌంచనమాల	1 0 0	13 భాగవతకథాసంగం	1 0 0	21 నీ ప్రభోధక	1 0 0
6 సీమంతిని	1 0 0	14 కథాకల్పవల్లి (చిన్నకథలు)	1 0 0	22 అదర్శము (1వ భాగము)	0 12 0
7 సుశీల	1 0 0	15 అరక్షణీయ	1 0 0	23 ఉదయకుడు	0 12 0
8 శశికేళి	1 0 0	16 మాధవి	1 0 0	24 కేతావళి	0 12 0

నాటకములు

1 మార్కం డేయ	0 12 0	5 మోజహను	1 0 0	9 దంపతులు	1 0 0
2 అహల్యాభావవిమోచనము	0 12 0	6 మార్జనము	1 0 0	10 విజయవిజయం	1 0 0
3 వివాహపతనము	1 0 0	7 దుర్గాదాసు	1 0 0	11 భక్తబలము	1 0 0
4 నరమాల	1 0 0	8 చంద్రగుప్త	1 0 0		



ఈ గ్రంథములు రాజమహేంద్రవర కలాభివర్ధన పరిషత్తులోను దొరుకును.

సరస్వతీ పాఠశాల డిక్షనరీ యొక్క ఒక సమూహపుట :-

LIONESS

425

LITTER

Lioness-n. ఆడసింహము
Lip-n. పెదవి
Liquifiable-adj. కరగునట్టి
ద్రవరూపము చెందెడు
Liquify-v. t. & v. i. కర
గించు లేక ద్రవమగు
Liquid-n. ద్రవపదార్థము :
adj. ద్రవరూపమైన, ద్రవ
హించునట్టి
Liquidate-v. t. (బుణము
లు) తీర్చానముచేయు, పరి
ష్కరించు; ఆస్తి అప్పులను
తీర్చుకొని పరిష్కరించు: n.
Liquidator
Liquidation-n. బుణముల
పరిష్కారము
Liquor-n. ద్రవము : కల్లు
లేక సారాయి
Lisp-v. i. కచ్చియు రాని
మాటలాడు; n. అవ్వకప్పు
మాటలు
List-n. జాబితా, జాబితా
అందు; pl. యిచ్చ ప్రదర్శ
నము జరుగు ఆచరణము; v. t.
& v. i. జాబితాచేయు పనిలో
చేర్చుకొను. 'కాంటీ' అను,
విను
Listen-v. t. & v. i. విను,
అలకించు, శ్రద్ధాసహగు, అవ్య
సరి

Listless-adj. జాగ్రత్తలేని;
ఉపేక్షించెడు
Literal-adj. ప్రతిపదమునకు
సరిగానున్న, అలంకారము
తముగకాని: adv. Lite-
rally [సం. మైన
Literary-adj. సారస్వత
Literate-n. సారస్వత విజ్ఞా
నము కలవాడు, పండితుడు;
adj. పాండిత్యముగల
Literature-n. సారస్వత
ము, సాహిత్యము
Lithe } adj. మృతని;
Litesome } పంకెడు
Lithography-n. తాంబే
నున్న చాతల అచ్చుతీసెడు
విధము; adj. Lithogra-
phic-cal
Litigant-n. దావాలోని
కక్షిదారుడు; adj. వివాద
పడెడు
Litigate-v. t. & v. i. వ్యా
జ్యమాడు, వివాదపడు
Litigation-n. వ్యాయస్థాన
పనుముగా జరుగు వివాదము
Litter-n. దోరి, మోసికొని
పోవు పడక; పరిశయింపు
ఒక యాత్రకీల్లులు, కల్పనము,
చెత్త: v. t. (పరిశయింపు)
చెత్తతోనింపు

గజపాత్రము—665 పేజీలు

సమూహ 17000

ఇంగ్లీషు పదములకు సులభమగు
తెలుగు అర్థములు—బాలశాస్త్ర
లకు మిక్కిలి యుపయోగకరము.

చక్కని క్యాలిగ్రఫీయైవం.

వెల ప్రతి 1 క రు 1-8-0

సరస్వతీ ఇంగ్లీషు-తెలుగు పాఠశాల డిక్షనరీ

Saraswathi English-Telugu
POCKET DICTIONARY.

సరస్వతీ పబ్లికేషన్స్, రాజమండ్రి.



అచ్చులో నున్నది!

సరస్వతీ పబ్లికేషన్స్ వారి ప్రచురణము, రాజమండ్రి.

మంచి స్నేహకాగితము! సాగ్నసైన్ క్యాలిగ్రఫీయైవం!! పుస్తకములో వస్తుగూఢప్రబోధముగల పేజీలు 1000

మైగా నుండును. వెల ప్రతి 1 క 5-0-0

ఇది సమస్తద్రవ్యగుణములను అసందిగ్ధముగ తెలియజేయు అపూర్వగ్రంథరాజము. ఆంధ్రవైద్యలోకమునకు, వైద్య
కరులకును మిక్కిలి యుపయోగకరి మగుసలలు బ్రహ్మశ్రీ ఆయుర్వేదభూషణ భిషగ్వర పండిత వీటూరి వాసుదేవ
శాస్త్రి, ఏ.యం.ఎ.సి.గారిచే వ్రాయబడినది. ఇందు సందగ్ధద్రవ్యములన్నియు నిర్ధారణచేయబడి ప్రచురింపబడినవి.
హతనపరిశోధితద్రవ్యములు చేర్చబడినవి. వస్తువునందలి రసవిద్యవిశేషప్రభావములను గుణములను విడదీసి వస్తు
పాధాన్యము నిరూపింపబడినది.

కుంకుమపూవు :— కాశ్మీరజ - కుంకుమ -
Corcus-Salivus Eng. Saffron

ఇది కాశ్మీర దేశము లందును,
స్వరూపము హీరా దేశమునందును పట్టు
సుగంధద్రవ్యము. దీని కేస
రము లెల్లగును, కొంచెము తెల్లగును యుండును.
రంగు వేయబడిన కుత్తిము కుంకుమపువ్వు ఒక
రులో 1 లదు. కుంకుమపువ్వు చేతిలో నెలిపి-
రంగుకొనుక యుండినచో నది, అసలై నది తెలి
యవలెను. నీటిలో వేసిన నీరు యెట్టి డికి యుండిన
నది శ్రేష్ఠమైనది. అగునై కుంకుమపూవు కొంచెము
చమురుగలిగి యుండును.

ఇది కారము, చేగు, రుచులు
గుణములు గలది. వేడిచేయు స్వభావము
గలది. విపాకము- కారపు
రుచిగా మారును. లఘుగుణము. వాణికములు
వారించును. దగ్గులు కట్టును. విషదోషములు శూన్యం
చును. కిర్రోగములు, శలకొప్పులు పోవును.
వీర్యవృద్ధియు ధాతుపుష్ట్యయును గలిగించును.
ముక్తి, చెవి, కన్ను, నోరు, శిరస్సు మొలగు
నూర్చు స్త్రోత రోగములను శమింపజేయును.

అశ్వరీ-శ్మిములకు :— కుం
ప్రయోగము కుంకుమపూవు గ్రాక్షి రస
ముతో కలిపి త్రాగిన సర్వ
శ్మిములు, అశ్వరులు శమించును. (చి. 26 ల.
చరితము.)

మూత్రరోధి-ఉదావర్తము :— కుంకుమపూవు
కషాయమును లోనికి త్రాగి ఉదావర్తము
తగ్గును.

మూత్రాఘాతముకు :— కుంకుమపూవు మెత్తగా
నూరి నీటిలో కలిపి దానిలో శీతాశ్మి రాత్రి
నిలవయుంచి ప్రాతఃకాలమున త్రాగిన మూత్ర
శ్మిములు త్వరిత శమించును. (59 ల. సుప్ర
తము)

శిరోరోగములకు :— కుంకుమపూవును పంచదార
యును గలిపి ఆవునీటిలో వేచి సస్యము చేయించి
యు మోపించి కనుబొమలమధ్యను, కణతల
యందును, నేత్రములయందును, చెవులయం
దును, నూర్వ్యావర్తకమును శూలయు చశిం
చును. (చక్రదత్త)

బొల్లికి :— రేలవేరు నీటిలో నెలగదీసి ఆగంధ
ములో కుంకుమపూవు కలిపి బొల్లికి రాసిన
బొలులు తగ్గును. ముఖముపై మొమిలుకూడ
తగ్గును.

ప్రసవస్త్రీ మైలరీ శ్మిములకు :— రెండు చిన్నముల
కుంకుమపూవును 6 మిరియములును కలిపి
నీళ్ళలో చూరి ప్రసవస్త్రీ కచ్చిల గర్భశోధన
మొ గించి మైలరీ క్షమును వెడలించును. బ్విర
షును కూడ కాకండ్ల కావచ్చును.

నేత్రరోగములకు :— కుంకుమపూవు గంధములలో
కుంకుమపూవు కలిపి కంటిచుట్టును పట్టువేసిన
కంటివ్యాధులు తగ్గును. మరియు నిమ్మపండ్ల రస
ములో కిర్రకాయ అరగదీసి దానిలో కుంకు
మపూవు కలిపి కంటిచుట్టు పట్టువేసిన నేత్రరోగ
ములు తగ్గును.

అమృతాంజనము



అన్ని నొప్పులను

బాధలను కుదుర్చునని

తమకు తెలియును

అయిన తెలియవలసిన దేది !



నేడు దేశమంతటను కుక్కగొడుగుల
వలె తలలెత్తిన నకలు మందుల చూచి
మోసపోకుండుటయే !

బజారులలో కొనుటకు పూర్వము
మాట్రేడు మార్కు గుర్తులన్నిటిని జాగ్రత్త
గా పరిశీలించుడు.

గంధర్వకళ

రక్తపుష్టి, వీర్యవృద్ధి, నరములకు బిగి కలిగించు తియ్యని లేహ్యము

అనేకులకు మఱల మగతనము కలిగించి మెప్పుపొందినది

గంధర్వకళ—యావనము సంఘటించును. శుక్లసప్తము కట్టును. పుంస్తవ్యము పెంపుచేయును. కామోద్రేకము కలిగించును. సంభోగశక్తి హెచ్చుచేయును. మనోల్లాసము కూర్చును. ఆనందము కలిగించును. ప్రమేహములను జయించును.

కీళ్ళనొప్పులు, దురదలు, తిమ్మెరలు, పోనాడుటలో గంధర్వకళ ప్రత్యేకశక్తి కలది. నవామేహములమీద ఇది చేయుపని అసాధారణమైనది. దీనిని ఎప్పుడును నేవించుచుండినచో ముసలితనము కనబడదు. ఏవ్యాధులును చేరవు. ఇది బాలెంతరాండ్రకును చాల మేలుచేయును. వారి శరీరములకు పూర్వపుబిగి కలిగించును. పాను రు 3-0-0

మలయచందనము

సెగరోగము నకు పేరు పొందిన ఔషధము

పోటీలలో నెగినది. నకళ్ళను చూచి మోసపోకుడు

ఈ క్రూరవ్యాధివలన బాధిపడువారికి మా మలయచందనము నాలుగువందల యేండ్లనుండి గురువరంపరగా వాడబడుచున్నది. ఇది సంస్థానములయందును రాజకుటుంబములయందును వాడుటకు కనిపెట్టబడినది. కావుననే పద్మము లేదు. పిచికారీతో పనిలేదు. సెగరోగము తగిలినట్లు, మందు పుచ్చుకొనుచున్నట్లు యెవరికీ తెలియగూడదంటే మా మలయచందన మొక్కలే అందుకు తగినది. నకళ్లు బయలుదేరుచున్నవి. పరిశీలించకుండ ఏ యాషధమును పుచ్చుకోవద్దు. గంధర్వఫార్మసీవారి మలయచందనమే కావలె నని కోరుకు. అనేక వైద్యులు సొంతమందులను విడిచి దీనిని వాడి విజయము, బహుమతులు పొందుచున్నారు. మూడుపూటలలో గుణమిచ్చును. ఎరుపు, తెలుపు, పచ్చసెగలకు ఇది రామబాణము. రస విష గంధకములు చేరని మూలికాయోగము. ఇక్కడకు అక్కడకు పరుగెత్తక నేడే మాకు వ్రాయుడు.

డబ్బీ ౨-౪-౦ దీని కనుపానము చందనతైలము ఔన్న 3-0-0 యందును ఖర్చులతో ౬-౦-౦

నాగరఖండము

అజీర్ణములకు శూలలకు, పరిణామశూలకు చాలమంచిది. ఆకలిలేకపోవుట, కడుపుడుబ్బరము, నొప్పి, నోటు నీళ్ళూరుట కడుపులో మంట, పొత్తికడుపులో పోటు, కండ్లమంట, ఓకిరింత, వాంతులు, పులితేనుపులు, భస్మిక, అదుపు—దీనిని త్వరగా తగ్గించును. విడువకుండ ఒక్కపాను నేవించినచో ఎట్టి గురుపదార్థమైనను సులభముగా జీర్ణమై, మరల ఆకలి కరకరలాడును. రక్తపుష్టి కలిగించును. పాను రు 3-0-0

గంధర్వ ఫార్మసీ—ఇన్ని నేపేట, రాజమండ్రి

